ION BAIEȘU

NECAZURI ȘI BUCURII

EDITURA TINERETULUI

Coperta : RADU VIOREL

ION BAIEȘU

NECAZURI ȘI BUCURII

Schițe

1956

EDITURA TINERETULUI

I N S U R Ă T O A R E

N-a aflat încă nimeni că Pavel s-a însurat. Nici chiar cei mai buni prieteni ai lui. Cum s-au întîmplat oare toate astea? Dar e atît de fericit, încît nici nu mai are vreme să-şi răspundă. Important e că în momentul de faţă e om însurat, cu nevastă şi cu acte în regulă în buzunar, că a făcut cruce burlăciei pentru totdeauna. Peste o jumătate de oră Viorica, nevastă-sa, (da, da, *nevastă-sa,* nu uitaţi!) o să sosească la el cu bagajele. Nevastă-sa... Ciudat! Aşa, dintr-o dată, să-i spui cuiva „nevastă", pentru totdeauna, pentru toată viaţa, şi să nu te mai desparţi de ea niciodată... Şi cînd te gîndeşti că pînă ieri, pînă acum două ceasuri, înainte de a merge la sfatul popular, ea era pentru el doar Viorica. Atît. Acum, parcă totul a luat altă înfăţişare, alt înţeles. Oamenii care trec pe stradă sînt parcă mai veseli, mai gălăgioşi, vecinul de alături, căruia nu-i auzea glasul zile întregi, acum cîntă şi ţopăie prin curte cu copilul. Pînă şi cerul s-a schimbat. Uite, deasupra

Parîngului norii sînt de un cenuşiu amestecat cu violet — aşa cum n-au mai fost niciodată.

Pavel stă întins pe pat, buimăcit de fericire, privind distrat împrejur. În cameră e o sărăcie plăcută, de burlac. Un pat strîmt de fier (cum or să încapă amîndoi în el ?), o masă plină cu cărţi, un geamantan cu rufe şi cîţiva păianjeni, care se leagănă, leneşi, spînzuraţi de tavan. Ar fi putut să-şi facă destule lucruri în casă, dar nu i-a fost aminte de aşa ceva pînă acum. Viorica n-are nici ea mai mult. Toată zestrea îi încape în două geamantane. Nu-i din vina ei. E orfană, iar cu leafa ei de dactilografă nu-i aşa de uşor să-ţi faci o zestre cu trusou elegant, aşa cum se cere unei fete de măritat.

Peste cîteva minute trebuie să sosească. O să ciocănească uşor la uşă. Şi el o să-i deschidă repede, o s-o strîngă în braţe fericit.

— „Cetăţene Pavel Gheorghe, de bună voie, etc. consimţi să te căsătoreşti cu Mihai Viorica ?“ — „Da“.

— „Cetăţeană Mihai Viorica, . de bună voie...“ — „Da“.

Da, da, da ! Fiecare a spus de trei ori da, răspicat, tare, ca să priceapă şi cetăţeanul de la sfat, care-i cicălea cu alte în-

trebări, că totul e hotărît. A fost aşa de simplu, caraghios de simplu, ca o glumă nevinovată. Viorica a spus „da", şi de acum înainte va fi a lui. A lui, numai a lui. Acum două săptămîni s-au plimbat prima oară, acum două săptămîni a ţinut-o prima oară de mînă, atunci a îndrăznit prima oară să viseze că ea va fi a lui. Dar nu. Nu-i adevărat. Nu de acum două săptămîni, ci de acum doi ani. De doi ani a visat el aceste clipe, de mii de ori a repetat în gînd : „Viorica, uite ce e... eu n-am îndrăznit pînă acum să-ţi spun. Nu ştiu, mi-a fost teamă parcă să stau de vorbă cu tine. Dar tu ai înţeles totul, nu ?" — „Da, am înţeles". Răspunsul acesta şoptit, cald, simplu, abia după doi ani a fost rostit. Pavel o vedea în fiecare zi. O întreba ce mai face, de ce e tristă, dar altceva nu i-a spus. Dar nu-i nimic. Mai bine că a fost aşa. Poate că altfel n-ar fi cunoscut bucuria aceasta neînchipuit de mare pe care o trăieşte acum. Pavel a iubit-o, a urmărit-o pe Viorica doi ani de zile. Îşi dădea seama că şi ea aşteaptă înfrigurată, că privirile ei îl cheamă, îl roagă să nu mai tacă. Acum două săptămîni Pavel n-a putut să mai rabde şi cînd a întîlnit-o pe stradă a prins-o de mînă, trăgînd-o după el, poate chiar cam brutal,

pînă în parc. S-au așezat pe o bancă și el o ținea strîns de mînă, de frică să nu fugă, să nu se întîmple ceva înainte de a apuca să-i spună.

— Viorica, uite ce e... eu n-am îndrăznit pînă acum... Dar tu ai înțeles totul, nu ?

— Da, am înțeles.

Aceasta a fost tot ceea ce e interesant să afle cititorii din conversația lor. Important e că peste o jumătate de oră au plecat pe stradă la braț, fericiți, veseli. Hotărîseră să se căsătorească imediat, cît mai curînd posibil, așa ca să se răzbune pe cei doi ani pierduți numai cu priviri și visuri înfierbîntate. Totul a fost așa de simplu ! Simplu de tot. Și totuși au trebuit să treacă doi ani ca să se întîmple această scenă simplă, de o jumătate de ceas.

După ce au ieșit de la sfat s-au plimbat puțin, apoi ea a plecat să-și aducă bagajele. Pe el n-a vrut să-l ia ca să-i ajute.

— Am să viu repede, i-a spus ea, liniștindu-l.

...A trecut o oră, și Viorica n-a sosit încă. Pavel se plimbă prin cameră și fumează. Spatele lui lat, puternic, s-a încovoiat puțin, părul negru, lucios, i-a căzut peste obrajii bucălați care, din clipa cînd a înțepenit în poziție de „drepți“ în fața ofițe-

rului stării civile, au căpătat o culoare ciudat de roșie, stacojie. Se uită în oglindă și se frecă peste ei cu palmele, înciudat. Ce dracu', parcă-ar fi un puști de 15 ani! Și Viorica întîrzie. Cît timp își aranjează bagajele? Ce rost are să-l facă să aștepte? S-o fi sfătuind cu fetele, le-o fi întrebînd dacă a făcut bine că l-a luat pe el. Aiureli de-ale lor... Mai bine să nu spună la nimeni deocamdată. Mai tîrziu or să afle totul. El n-a spus nimănui nimic. Îi vine parcă nu știu cum să spună acum: „Măi, știi că m-am însurat!" Și respectivul să facă ochii mari: „Nu, zău?!" E caraghios. Viorica trebuie să vină acum; peste cîteva minute o să intre emoționată, rîzînd. O să se oprească puțin în ușă, întrebînd intimidată: „E voie?" Pavel o s-o ia de mînă repede: „Poftim, poftim, domnișoară! Ca la dumneavoastră acasă..." Apoi, or să rîdă, or să glumească, se vor săruta mult, mult de tot. Începu iar să se plimbe prin cameră, cu pași mari, nervoși. De ce nu mai vine? E cald în cameră. Prea cald. Să deschidă puțin fereastra. Ce aer plăcut e afară! Miroase a rășină, a păduri și a praf de cărbune, în oraș e liniște și frumos. Pe stradă nu mai trece nimeni. E tîrziu. O fi unsprezece acum? Totuși se aud niște pași ușori pe sub

fereastră. Cine o fi? Pavel se aplecă puţin peste geam, privind pe trotuar, şi începu să rîdă. Viorica se plimba pe sub fereastră încet, gînditoare, cu geamantanul în mînă, cu capul aplecat. Ce copil e! Nu îndrăzneşte să intre. Pavel o urmări zîmbind, fără s-o stingherească. N-o strigă. Oare cît timp o să se mai plimbe? Uite că a tresărit. S-a oprit o clipă şi apoi a intrat hotărîtă în curte. Pavel sări de pe geam şi se ascunse după uşă.

*
* *

E miezul nopţii şi Viorica nu vrea să se culce. Şade la masă şi răsfoieşte nişte cărţi înfrigurată, căutînd parcă ceva important, de care are nevoie chiar acum. Pavel stă întins pe pat şi fumează gînditor. Camera e învăluită în straturi alburii de fum.

— Nu ţi-e somn, Viorica?

— Nu.

— Nici mie.

Apoi Pavel tace. Priveşte pe geam multă vreme, cu gîndurile aiurea. Ar trebui să vorbească, să spună ceva, o glumă, nişte versuri, dar uite, parcă toată mintea i-a secat, nu e în stare să mai scoată un cu-

vînt. Viorica citeşte. E cu gîndul la carte sau în altă parte ?

— Viorica, la ce te gîndeşti tu ?

Fata se întoarce spre el, mirată. E atît de palidă la faţă, şi parcă s-a făcut mai mică. Ochii îi sînt mari, speriaţi, neliniştiţi. Pavel se apropie de ea şi o mîngîie pe cap. Are un păr moale ca iarba fragedă, ce se prefiră printre degete; furnicîndu-te.

— De ce eşti aşa speriată ?

— Nu ştiu, şopteşte ea stins. Nu ştiu cum... Nu pot să spun.

Îşi lasă capul pe umărul lui. Ce bine e aşa ! Pavel o mîngîie pe păr, în cameră e linişte... Şi sînt numai ei amîndoi, singuri. Aşa a visat întotdeauna în nopţile de zbucium şi nelinişte clipele acestea. Şi uneori era îngrijorată. Dar dacă n-o să fie aşa cum visează ea, ci altfel ? Dar nu. Totul e aşa cum şi-a închipuit, nespus de frumos. Ce bine-ar fi să rămînă clipele acestea pe loc, să stea aşa mult, mult de tot.

— Cioc ! Cioc ! Cioc !

A bătut cineva în uşă, puternic, nervos.

— Cine-i ?

— Eu sînt, Pavele, Tilică. Deschide.

Pavel deschise uşa puţin şi-l opri cu pieptul pe Tilică, să nu intre.

— Stai, nu intra, îi spusè el încet. E cineva înăuntru. Ce s-a întîmplat ?

— Te cheamă tovarășul director la mină.

— De ce ? Ce-are cu mine ? întrebă Pavel, nervos.

— Nu știu, a spus să vii chiar acuma cu mine.

Pavel stă pe gînduri. Își aprinde iar o țigară și se uită, la lumina chibritului scăpărat, cam cruciș la cel care-i adusese vestea. Ce dracu' să facă ? Cum să plece deacasă ? Nu se poate !

— Tilică, uite ce e, spune-i că nu m-ai găsit. Auzi ?

Tilică stă și el pe gînduri.

— Treaba ta. Cum crezi. Dar mi-a spus să te aduc de unde-oi ști. Are nevoie de tine.

— Ce poate să fie ? Tu nu știi nimic ?

— Habar n-am.

Pavel ridică mîinile desperat și se strîmbă de necaz. Ce poate să aibă cu el la ora asta ?

— Bine. O să vin. Așteaptă-mă afară.

Își îmbrăcă repede pufoaica peste hainele de sărbătoare.

— Viorica, eu mă duc pînă la mină. M-a chemat directorul. Mă întorc imediat. Tu culcă-te pînă atunci. Nu te superi, da ?

Bine. La revedere.

Ieşi repede.

— Hai, Tilică.

Nu mai e nimeni pe străzi. Noaptea e limpede, răcoroasă, cu cerul plin de stele tremurătoare. Jiul vîjîie puternic, rostogolindu-şi apele cu răbdare peste bolovanii de piatră neclintiţi de ani şi ani.

Directorul aştepta nerăbdător, plimbîndu-se prin birou.

— Hai, măi băiatule, odată! Credeam că nu te-a găsit acasă. Mi-era frică să nu umbli cu vreo fetişcană cine ştie pe unde. Dar tu eşti băiat cuminte, nu te ţii de prostii. Este sau nu? Uite care-i chestiunea: îmi faci rost imediat de unde ştii de cinşpedouăzeci de oameni. Te priveşte de unde-i scoţi! Trebuie să încărcăm urgent, urgent nişte vagoane cu lemne de armătură pentru Uricani.

— Tovarăşe director, da' acuma, la miezul nopţii? Ce dracu'! protestă Pavel, strîmbîndu-se posomorît.

— Mă, băiatule, tu nu înţelegi că e urgent? Crezi că altfel te sculam eu? Ăi de la Uricani nu mai au nici un lemn de armătură şi înseamnă că mîine pînă vin ale lor stau degeaba. Mi-a dat telefon acuma raionul de partid. Trebuie să le dăm noi

cîteva vagoane. Neapărat! Te duci și scoli niște băieți de la cămin. Pe tine te ascultă. Ești secretar de U.T.M., prieten cu fiecare. Îi aduci tu. Ia băieți de la tine din sector. Hai, fugi! Ce mai stai?

Și, mai în glumă, mai în serios, directorul îl îmbrînci pe ușă.

— Tovarășe director, staţi să vă spun și eu ceva...

— Nu stau de loc. Acum e timp de stat? Dă-i drumul! Du-te și tu, Tilică, cu el.

Pavel ieși afară din clădirea minei, clătinîndu-se. Scuipă pe treptele de piatră, fierbînd de necaz.

— Ptiu! Fir-ar a dracului de treabă! Asta-mi lipsea acum.

Se întoarse brusc spre Tilică și-l apucă de guler.

— Du-te-napoi! Dracu' te-a pus să vii la mine? Pleacă de-aici! Nu mai veni după mine ca un căţeluș, că mă apucă dracii pe drum și-ți cîrpesc cîteva de necaz. Las' că mă duc singur.

Plecă repede spre căminul în care dormeau minerii tineri, necăsătoriţi. Ah, doamne, să vezi ce-o să tragă de ei pînă i-o scula! Nici cu macaraua nu-i ridici din pat la ora asta. Mai ales că-i sîmbătă seara... Și Viorica stă acasă singură și-l așteaptă.

Poate s-o fi culcat. N-o să stea pînă dimineaţa să-l aştepte pe el. Prima noapte din viaţa lor se duce dracului. Cum de i-o fi venit directorului în gînd să-l cheme tocmai pe el ? Ce ghinion tîmpit ! Dar lasă că nici el nu-i aşa prost... Îi aduce băieţii, i-i dă în primire şi pe urmă... salutare şi s-auzim de bine. Dacă face gălăgie, o să-i arate care-i chestiunea. O fi el secretar de U.T.M., şef de brigadă sau ce-o mai fi, dar în primul rînd e om şi n-are nimeni dreptul să-l ia de lîngă nevastă în prima zi de căsnicie. Asta e clar ca bună ziua.

La cămin toată lumea dormea. Pînă şi paznicul se lungise pe o masă, cu pălăria mototolită sub cap, şi sforăia, cutremurîndu-se din toate încheieturile. Pavel intră în primul dormitor şi aprinse lumina. Cîţiva se frecară cu palmele la ochi, supăraţi, şi mormăiră neînţeles de sub pături.

— Ia, deşteptarea, băieţi ! Toată lumea în picioare ! S-aude ?

Nu se mişcă nimeni. Cîteva sforăituri mai prelungi şi mai sonore voiau parcă să-i dea de înţeles cum că ar fi mai bine să se lase păgubaş. Pavel se apropie de primul pat şi trase pătura la o parte.

— Aha, ăsta-i Fănică, vorbi el singur. Miroase a băutură băiatul meu. Măi Fă-

nică ! îl zgîlţîi Pavel uşor. Ia uită-te cum le mai doarme organizatoricul meu din birou ! Hei, s-aude, şefule ?

— Iîî, gemu Fănică, întorcîndu-se cu spatele. Totuşi, în cele din urmă, deschise puţin un ochi şi întrebă : Ce-i ?

— Ţi-e rău, mă ? Să chem un doctor ? îl întrebă Pavel, zîmbind.

— Nu mi-e rău. Ce ţi-a venit ?

— Mi s-a părut că răsuflai cam greu. Credeam că te dor plămînii.

— Hai, spune ce vrei ? îl întrebă Fănică, somnoros.

— Uite ce e, bădie, scoală-te imediat, că avem o treabă la mină. Hai să mă ajuţi să-i adun şi pe ceilalţi. Dar mai repede şi să nu mă întrebi de ce.

In timp ce Fănică se îmbrăca mormăind şi căscînd, Pavel trecu la alt pat.

— Măi, Jugurene ! Jugurene ! Ia deschide ochii niţel, mă ! Scoală, că te cheamă cineva.

— Cine ?

— O fată. Nu ştiu cine e. E cu rochie albastră şi cu părul blond. Foarte drăguţă.

In cîteva clipe, Jugureanu era îmbrăcat ca de paradă. Pavel rîse de se prăpădi, uitînd toate necazurile, şi se mai învioră puţin.

— Măi Feri! Feri! Măi, băiatule. Nu vrea potaia. Măă! Mişcă-te niţel, să vedem dacă mai trăieşti! Ţi-ai găsit! Parcă-i butuc.

Peste o jumătate de oră, directorul dădu telefon după el la cămin.

— Ce faci, mă Pavele? Aşa încet merge?

— Merge încet, tovarăşe director. Pe unii nu pot să-i scol, alţii intră la şut de dimineaţă şi trebuie să-i las să se odihnească... E greu.

— Cîţi ai pînă acum?

— Nouă.

— Va să zică nouă, cu tine zece (mă înnumeri de pomană, că nu mă mai prinzi pe mine, îi spuse Pavel în gînd), cu mine unsprezece şi cu Tilică doisprezece — îngînă directorul, evaluînd forţele. Vino cu ăia, Pavele. Dar repede.

Cînd ajunse la mină cu băieţii, Pavel îl chemă pe director deoparte.

— Tovarăşe director, numai o secundă. Uitaţi care-i problema. Vă rog să mă înţelegeţi şi pe mine, aşa, omeneşte. Ştiţi, m-am însurat şi eu...

— Te-ai însurat?! întrebă directorul absent, cu ochii la ceilalţi tineri pe care-i numără încă o dată. Bine ai făcut, continuă

el, deşi uitase despre ce-i vorba. Da' acum hai să mergem că e tîrziu. Hai la treabă!

Şi ieşi pe uşă împreună cu ceilalţi. Pavel rămase cu vorbele pe buze, învineţit de furie. Nemaipomenit! Îi venea să ţipe ca un nebun. Omul ăsta e turc, nu pricepe că el azi, azi s-a însurat şi trebuie să stea şi el cu nevasta acasă?!

Tilică îl trase de mînecă spre uşă.

— Hai, mă, mai repede! Ce mai stai pe gînduri?

*

* *

Cînd a răsărit soarele, vagoanele au plecat spre Uricani încărcate cu lemne de armătură. Pavel răsuflă uşurat şi-şi şterse mîinile, lovind palmele una peste alta. Se uită cu jale la hainele lui de sărbătoare, murdărite ca vai de lume. Eh, nu-i nimic. El să fie sănătos, că mai are acasă trei costume noi-nouţe. Bine că s-au încărcat lemnele astea afurisite. Repede a mai trecut timpul! Nici nu ştie cînd s-a făcut ziuă. Pavel oftă adînc. S-a dus dracului noaptea nunţii lui. Citise cîndva dintr-o carte despre căsătorie că noaptea nunţii e grozavă, ceva cum nu s-a mai pomenit. N-o uiţi nici după

ce mori. Fleacuri. Mai grozavă ca a lui nu poate să mai fie alta. Mireasa doarme singură în pat, amărîtă, iar el încarcă la lemne ca un zilier toată noaptea, jupuindu-şi palmele. Nici nu se putea mai frumos deaşa. Ei, ce să-i faci, se mai întîmplă şi de-astea. Are el vreme toată viaţa să tot stea cu nevasta.

Directorul se spăla pe mîini în apa Jiului, uitîndu-se trist la palme.

— Ia uitaţi-vă, mă fraţilor, ce bătături am făcut. Tii! Carne vie.

— Lasă că trece, tovarăşe director, îl consolă Pavel.

— Just. O să treacă precis, îl aprobă el zîmbind, pieptănîndu-şi părul încărunţit. Am făcut niţel sport în noaptea asta. Mi-a scăzut burta cu cîţiva centimetri. De cînd stau la birou, am început să mă îngraş. Mă îmburghezesc, fac burtă de la o vreme.

Băieţii îl ascultau şi rîdeau. Cumsecade om directorul. A muncit cu ei toată noaptea, cot la cot, fără să se odihnească o clipă. Şi e om bătrîn, trecut de cincizeci de ani.

Cînd ajunseră în oraş directorul avu o propunere, împotriva căreia nu obiectă absolut nimeni.

— Băieţi, hai să bem cîte o ţuică. Eu plătesc. După atîta osteneală, meritäm şi

noi. E cineva împotrivă ? Sigur că nu-i nimeni. Ştiam eu. Hai înăuntru.

Bufetul abia se deschisese. Se făcea curăţenie şi fură nevoiţi să bea în picioare, rezemaţi de tejghea. Pavel dădu pe gît cinzeaca de ţuică dintr-o răsuflare, apoi se cutremură şi se strîmbă tuşind.

— Eu mai iau una, tovarăşe director. Pentru mobilizare, îşi justifică el cererea. Pînă acum abia i-am simţit gustul.

— Mă, da' beţiv mai eşti !,

Pavel se dădu apoi mai aproape de el şi-i vorbi încet, să n-audă ceilalţi.

— Tovarăşe director, nici nu vă închipuiţi ce sacrificiu am făcut eu în seara asta, îi spuse el zîmbind.

— Nu, zău !

— Păi nu v-am spus că ieri m-am însurat ! Să mor dacă nu m-am însurat. Aseară, cînd m-a chemat Tilică, tocmai mă pregăteam şi eu ca orice om să mă culc cu nevasta. Pentru prima oară — accentuă el, ridicînd un deget în sus. Şi tocmai atunci m-aţi chemat. Închipuiţi-vă că nevasta a dormit singură în noaptea asta. Şi Pavel îl privi cîteva clipe lung, întrebător. Directorul se lovi cu palma peste frunte, necăjit.

— Ia te uită, domnule! Parcă mi-ai spus tu ceva aseară, dar eu credeam că abia acum ai de gînd să te însori. N-am înţeles bine. Dacă ştiam, îl luam pe altul. Ia uită-te, domnule. Zău, îţi cer iertare. Ai dreptate. Trebuia să stai acasă. Te rog, iartă-mă. Spune-i şi ei că mi-am cerut scuze. Acum fugi acasă. Ce mai stai?

— Tovarăşe director, să nu credeţi acum că sînt supărat pe dumneavoastră. Mi-a părut aseară rău, e drept, dar mi-a trecut. Mi-am dat şi eu seama de situaţie. Dacă e nevoie, nu se mai discută că e nuntă sau e bal. Mergem la treabă.

— Lasă, nu mai face tu pe grozavu', îl luă directorul la rost cu blîndeţe. Cînd e nuntă, nuntă să fie. Trebuie să fie lăsat omul în pace să-şi vadă de treabă. Acuma e vina mea. Trebuie să recunosc. Hai, dă-i drumul acasă. Du-te la nevastă.

Pavel înghiţi restul de ţuică şi fugi spre casă. Fugea şi rîdea singur. Ce încurcătură! Directorul o fi vorbit serios, sau a rîs de el? Lasă că-i om bun, nu face glume fără rost. Viorica o fi dormind acum, visîndu-l pe el. O s-o trezească încet, mîngîind-o, şi o să-i spună că însuşi directorul şi-a cerut scuze pentru că i-a despărţit în noaptea asta. Dacă ştia, nici nu se gîndea

să-i deranjeze. Dar n-a ştiut omul. Acum şi-a cerut iertare...

Ajunse acasă gîfîind. Vîrî cheia în broască şi deschise uşa uşor de tot. Intră în cameră în vîrful picioarelor şi se apropie tiptil de pat. Aşa, încet, încet să n-o trezească... Intinse mîna s-o mîngîie, dar rămase cu ea încremenită în aer. Patul era nedesfăcut, aşa cum îl lăsase aseară. Pavel căzu pe scaun, zdrobit parcă de o mînă uriaşă. Se ridică apoi şi se uită pe sub pat, pe după uşă, după perdele.

— Viorica, unde eşti ?

Nu răspunde nimeni. Ce-i cu ea ? Nu înţelegea nimic. A plecat ? S-a supărat pe el ? Işi prinse capul în palme şi privi buimăcit pe fereastră. De afară se auzeau glasuri şi paşi de oameni grăbiţi. Pavel privi pe stradă cîteva clipe absent, apoi începu să se dezbrace încet, abia mişcîndu-şi braţele. Se simţea obosit peste măsură. Se căznea să înţeleagă ce s-a întîmplat cu el dar, ciudat, nu mai era în stare să-şi amintească nimic. Ce i-o fi spus oare aseară Vioricăi ? Zări pe masă o bucăţică de hîrtie. O privi obosit, fără s-o citească, apoi o mototoli supărat şi o aruncă în mijlocul camerei. Rămase cu capul în palme şi privi multă vreme pe fereastră. Hîrtia aruncată

se desfăcu asemeni petalelor unei flori și o rază de soare, strecurată printr-un colț de geam, se plimbă pe ea ca un deget care urmărește rîndurile scrise: „Te-am așteptat toată noaptea. Unde-ai fost? S-a întîmplat ceva? Eu am plecat să te caut. Viorica".

C A T E R I N A

Sub biciuirea rece a ploii de primăvară stepa dobrogeană tremură trezită din amorţeală. Cu cocoaşele dealurilor prinse în spinare, stepa seamănă cu o cămilă uriaşă culcată pe burtă după o călătorie lungă prin pustiuri imense, fără de oaze. Despicînd întunecimea nopţii, un tren aleargă prin inima stepei, şerpuind ca o tîrîtoare pe lîngă dealurile posomorîte. Locomotiva şuieră scurt şi ascuţit în răstimpuri, dar glasul i se pierde în depărtări fără de ecou, înspăimîntînd sălbăticiunile neadormite şi, parcă înfuriată că nimeni nu o ascultă, şuieră iarăşi, mai lung, răguşit şi asurzitor. Trenul aleargă sălbatic, ca o fiară rănită, cu gîndul să nu se mai oprească niciodată. In zare tremură însă o lumină roşietică şi, aflîndu-se parcă în faţa unei primejdii, trenul se opreşte scrîşnind. Cîţiva salcîmi abia înfrunziţi acoperă în stînga liniei o gară mică, singuratică, înconjurată de cîmpie şi pustietate. Pe peron, un om acoperit cu o şubă flocoasă ţine în sus un felinar ce priveşte

spre vagoane cu un ochi ceţos şi însîngerat. De la fereastra unui vagon de clasa a III-a, o voce de femeie abia trezită din somn întreabă speriată :

— Ce staţie e aici ?

— Opreanu, îi răspunse ceferistul de pe peron.

Femeia scoate un ţipăt şi dispare de la geam. Trenul începu să se mişte zvîcnind, de parcă cineva l-ar fi împins răutăcios de la spate. Femeia care întrebase de staţie, aruncă de pe scara vagonului o valiză şi o legătură, apoi începu să se vaiete.

— Săi mai repede, o îndemnă cineva, şi femeia se rostogoli ca un butuc pînă în şanţul plin de noroi.

Ceferistul o ridică de acolo şi o duse în sala de aşteptare.

— Te doare ceva ? o întrebă el după ce-i aduse alături valiza şi legătura.

— Nu mă doare nimic. Doar m-am umplut de noroi.

— N-are nimic. Iţi dau eu ceva să te ştergi.

In sala de aşteptare nu mai era nimeni. O lampă afumată, cu lumina aproape ofilită, pîlpîie gata-gata să se stingă ori de cîte ori uşa se deschide sau se închide. Femeia

șterse cu un șomoiog de cîrpă noroiul de pe rochie, apoi se dezbrobodi, aranjîndu-și părul. Era o femeie mărunțică, durdulie, cu fața netedă și roșie, îmbrăcată simplu, pe jumătate orășancă, pe jumătate țărancă din Ardeal.De sub sprîncenele dese, doi ochi mari și căprui iscodeau totul neobosiți.

— E departe de aici semeteul ? îl întrebă ea liniștită pe ceferist.

— Departe, auzi din cealaltă cameră un mormăit. Nu poți să ajungi noaptea pînă acolo.

— Da' cîți kilometri sînt ?

— Nu-s decît șase, dar e noroi.

— Ei, ce dacă-i noroi ! Spune-mi pe unde o iau. Pe linie ?

— Pe linie.

Își luă valiza într-o mînă, legătura în cealaltă și ieși pe peron. Ceferistul veni în urma ei, trîntind ușa cu zgomot. Se uită cîteva clipe spre cer, dar nu desluși nimic și dădu din mînă a silă.

— Plouă de o săptămînă întreagă. Sînt niște noroaie pe aici... Dacă o iei pe linie mergi mai bine. Cînd dai de un podeț, o iei la dreapta și după un kilometru ajungi la semete. Da' ce cauți dumneata acolo ?

— Mă duc la bărbatu-miu.

— Ce-i acolo, tractorist ?

— Nu bre. Lucrează la Bucureşti, în fabrică. A venit aici numai pentru reparaţii, să-i ajute.

— Aha. Şi te duci pe la el ?

— Mă duc pe la el.

— Bine. Ai grijă cum mergi pe linie. Să nu vină vreun tren...

Femeia mai stătu cîteva clipe pe peron apoi intră pe mijlocul liniei şi porni. Se opri însă după cîţiva paşi şi-l strigă pe ceferist :

— Ascultă, matale ! Pe aici o iau ?

— Pe-acolo. Drept înainte.

Porni drept înainte, cu capul aplecat, ferindu-şi obrajii de ploaie. Se căznea să nimerească traversele, dar cîteodată se împiedica în pietrele dintre ele şi atunci se oprea cîteva clipe, odihnindu-se pe valiză. Îşi împreuna mîinile în poală şi se uita înainte, căznindu-se să zărească o luminiţă cît de pierdută. Dar nu se vedea nimic. „Doamne, — se văietă ea cu glasul şoptit, — cum o să găsesc eu semeteul în întunecimea asta?“ Şi plouă într-una, fără gînd de oprire. Umezeala a pătruns la spate, pînă la piele. Măcar de-ar găsi un acoperiş să stea la adăpost pînă dimineaţă. N-a tăiat-o capul să rămînă la staţie, să se odihnească pe o canapea şi să plece pe lumină... „Hei“,

oftează ea din nou, ridicîndu-se. Şi valiza e grea, de parcă ar fi încărcată cu pămînt. Merge totuşi mai departe, numărîndu-şi paşii în gînd. „Unul, doi, trei...“ Ce distanţă o fi între traverse? O jumătate de metru? Atunci, dacă în fiecare clipă face cîte un pas, ies 30 de metri pe minut. Dar ce, merge ea aşa de repede? N-a socotit bine. Ia să facă socoteala din nou. „Unul, doi, trei...“

Şi vremea trece parcă mai repede. Uită şi de valiza care i-a amorţit mîna, şi de răceala pe care o simte în spate. Ce-o să zică Vasile al ei cînd o vedea-o? O să-şi facă cruce, cu siguranţă. „Ce-i cu tine? Ce cauţi aici?“ Ea o să-i răspundă simplu: „Ce să fie? Am venit la tine. N-am putut să mai stau acasă singură. Mi-era dor de tine. Tu ai spus că vii la sfîrşitul lui martie şi uite, acum e mai şi tot n-ai venit. Dar nu zic nimic pentru asta. Vreau să stau şi eu cu tine aici. Să-ţi fac mîncare, să te spăl... Poate că intru şi eu să lucrez ceva pe-aici. Ce-s-o găsi. Nu mă pricep la prea multe, dar degeaba n-o să stau. La oraş ce să fac? Să dau la găini şi să mă uit pe fereastră toată ziua? Nu pot să mai stau aşa. Nu pot, şi gata. Uite, de-asta am plecat. Ce, ţi-e milă de mine? Lasă, nu-ţi

mai fie. Cum stai tu aici, pot să stau şi eu. Acasă am încuiat totul. Pisica am dat-o la o vecină, găinile le-am vîndut. De ce te uiţi aşa la mine? Înapoi tot nu mai plec. Stau cu tine aici. De ce taci? Mă înjuri în gînd? Da?"

Îi vine să rîdă. Vorbeşte singură ca o proastă. Doamne, dar dacă o s-o ia cineva la rost pe-acolo şi-o s-o întrebe ce caută? Ea ce să spună? Că a venit după el pentru că i-a fost dor, pentru că i-a fost grijă că n-are cine să-i facă mîncare şi să-l spele? Or să rîdă de ea. „Fă muiere, bărbat-tu a fost trimis aici să ajute semeteul cu sarcini importante, şi tu te ţii după nădragii lui? Dacă or face la fel toate nevestele muncitorilor veniţi în agricultură, ce-o să se întîmple? Du-te înapoi acasă!"

Se opreşte iarăşi. Ce neghioabă e, doamne! Dar ce au oamenii cu ea, să n-o lase în pace?!

Şi ploaia asta nu mai stă de loc. Simte şiroaiele de apă cum i se scurg pe spinare furnicînd-o, şi o răceală plină de fiori o cuprinde din toate părţile. Numai de nu s-ar îmbolnăvi!

*

* *

Cînd începu să se lumineze de ziuă, după ce a orbecăit o jumătate de noapte, găsi staţiunea. Era la marginea unui mic sat turcesc, aşezată pe o costişă în mijlocul unui islaz înverzit. Printre remize, tăind curtea în două, curgea un izvoraş tulbure, născut tocmai din vîrful dealului ţuguiat ce răsărea deasupra satului. În curte nu era nimeni. Cîteva tractoare, cu şenilele învălătucite de noroi, înţepeniseră ca nişte paznici de noapte adormiţi în post. Sub unul dintre ele dormea un cîine încolăcit de frig pe o bluză de salopetă uitată acolo de cine ştie ce tractorist.

— Ei, fato, pe cine cauţi ?

Din uşa unei remize, un băiat înalt, negricios, strigase spre ea. Se apropie de el şi, după ce-şi aşeză bagajele alături, îl privi cîteva clipe descumpănită.

— Aici e staţiunea ? întrebă ea cu glasul stins.

— Aici.

Îl privi iarăşi cîteva clipe. Nu ştia ce să-l mai întrebe. Se aşeză pe valiză ca un copil cuminte şi spuse obosită :

— Ce greu e drumul pînă aici ! Aşa noroaie n-am mai văzut. Dumneata eşti tractorist ?

— Da.

— De ce te uiți așa lung la mine?

Tractoristul rîse și se așeză lîngă ea pe valiză.

— Te văd așa rușinată, ca un copil. De ce-ai venit aici?

— Am o treabă.

— Și e importantă?

— Este.

— Ia spune-mi și mie, cum te cheamă?

— Caterina.

— Caterina! repetă el, mirîndu-se. E un nume frumos. Și tu ești fată frumoasă. Cîți ani ai?

— Douăzeci și unu.

— Douăzeci și unu? Nu cred. Eu nu-ți dau mai mult de șaisprezece. Dar mi se pare că tremuri. Ia pufoaica asta pe spate. Să știi că ești tare nostimă, glumi el, rîzînd, și o cuprinse cu o mînă peste umeri, apropiindu-și obrazul de părul ei umed. Caterina îi luă mîna și i-o dădu la o parte.

— Fii cuminte, șopti ea, serioasă. Eu sînt femeie măritată.

— Nu mai spune! Cu cine?

— Îl cunoști pe mecanicul Vasile Drăguț?

— Îl cunosc.

— El e bărbatu-miu.

— Serios? Păi atunci ai nimerit prost,

fată Caterină. E plecat pentru două săptămîni pe la brigăzi.

— E plecat ? Pentru două săptămîni ? întrebă ea stins și rămase cu privirea pierdută peste acoperișurile de țiglă ale remizelor. Atunci, — continuă resemnată, — o să plec înapoi acasă. Dumneata îl întîlnești acolo ?

— Îl văd azi la brigadă. Ce să-i spun ?

— Spune-i că am fost pe-aici, vorbi ea tristă.

— Și ce să-i mai spun ?

— Că l-am căutat...

— Și ?

— Că mi-e dor de el... șopti ea și mai stins.

— Hai, spune tot.

Caterina îl privi în ochi, rugîndu-l parcă ceva îndurerată.

— Și mai spune-i că am plecat. Atît...

. . . . . .

— Caterina ! Caterina ! De ce plîngi ?

Caterina plîngea cu capul căzut în poală, tremurînd ușor. Tractoristul o ridică și se uită la ea rîzînd.

— Ei, ia uită-te, dom'le, ce vitează ești ! Ia spune-mi, de ce plîngi ? Vrei să mergi la el, să-l vezi ? Hai că te duc eu cu tractorul. Mai am ceva de reparat și peste o oră ple-

căm. Nu-s decît 12 km pînă acolo. Pe urmă vii cu şareta înapoi. Da ?

— Nu. Nu viu.

— Atunci de ce plîngi ?

Caterina se uită iarăşi în ochii lui, vrînd parcă să se încredinţeze dacă flăcăul acesta merită să-i cunoască toate gîndurile ei.

— Tu eşti un băiat bun, da ? Am să-ţi spun ţie totul..

— Spune-mi, Caterina.

— Eu aş vrea să rămîn cu el cît o mai sta aici... Nu pot să mai stau singură acasă. Mi s-a urît singură. Am încuiat casa, am vîndut găinile...

— Ai vîndut găinile ? întrebă flăcăul, rîzînd.

— Da, continuă ea serioasă. Am dat şi pisica la vecini.

— Atunci rămîi aci. De cine ţi-e teamă ?

— De el, şopti Caterina, fiindu-i parcă frică să n-o mai audă şi altcineva. E un om aspru. O să fie aşa de furios cînd m-o vedea... Cînd a plecat mi-a spus că nu cumva să mă vadă venind după el bocind. Să aştept acasă, c-o să vină el înapoi. O să vin, o să vin, îmi scria mereu. Şi n-a venit nici pînă azi. Acum cînd m-o vedea c-am venit la el cu bagajul, mă trimite acasă. Ştiu asta sigur.

Tractoristul rămase pe gînduri.

— Ştiu şi eu ce să mai zic?... Ai dreptate. E un om cam aspru. Toată staţiunea a răscolit-o cînd a venit aici. M-a frecat şi pe mine într-o zi, de mi-au mers peticile...

— Ştiam eu c-aşa o să facă, spuse Caterina îmbufnată şi se ridică în picioare. Atunci, eu mă duc înapoi la gară. Ce să fac?

Tractoristul o apucă de mînă.

— Ia stai puţin. Ce meserie ai tu?

— Niciuna.

— De mîncare ştii să faci?

— Ştiu.

— Vino cu mine atunci. Lasă valiza aici.

O luă de mînă ca pe un copil şi se îndreptă cu ea spre cantină. În bucătărie nu era decît o femeie grasă şi înaltă care spăla nişte căni de ceai.

— Tuşă Mariţa, îi spuse tractoristul din uşă. Ia uită-te la fata asta.

— Mă uit. Ce-i cu ea?

— E nevasta lu' nea Vasile Drăguţ.

— Ptiu, bată-te fericirea şi bucuria. Aşa tinerică! se miră Mariţa şi o mîngîie pe obraji cu duioşie.

— Acuma să vezi care-i necazul cu Caterina noastră. Ea a venit după bărbat aici şi vrea să rămînă cu el. Ar vrea să rămînă, dar i-e frică să 'n-o trimită înapoi acasă.

Şi-i spuse toată povestea, aşa cum o auzise şi el. Ascultînd toate acestea, ţaţa Mariţa se înfurie grozav şi-şi suflecă mînecile halatului, scoţînd la iveală nişte mîini zdravene cu care, spunea ea, poate să dovedească la nevoie şi doi bărbaţi, fără să se obosească prea mult.

— Vai de mine, se văieta ea. Da' fricoasă mai eşti, fata mea! Crezi c-o să te certe el pentru atîta lucru? Fii şi tu niţel mai înfiptă. Uită-te la mine, c-am ţinut trei bărbaţi pînă acum şi n-a suflat unul în faţa mea. Şi tu te sperii pentru un fleac! A, păi dacă-ţi zice ceva, stau eu de vorbă cu el. Lasă-l pe mine! Tu te apuci de lucru aici, la cantină. Cînd o veni „domnu'" Drăguţ la staţiune, te duci foarte serioasă şi-l serveşti cu mîncare, ca şi cum nici nu l-ai cunoaşte. Cînd te-o vedea, mai mult ca sigur, scapă lingura din mînă şi te pupă pe amîndoi obrajii. Iţi spun eu c-aşa o să fie. Cunosc eu bărbaţii. Ei, rămîne cum zic eu?

— Da, acceptă Caterina, dînd din cap bosumflată.

— Atunci hai cu mine la tovarăşul director să-i spunem şi lui. Da' şterge-ţi lacrimile de pe obraji. Ia spune-mi, ce ţi-a venit să plîngi, fata mea ? !'

— Măi Petre, hai cu mine!
— Unde?
— Hai să bem o ştropcă.
— Nu merg!
— De ce nu mergi, mă deşteptule?
— Mă priveşte. Am şi eu socotelile mele.
— Ai pe dracu'. Te-ntîlneşti cu vreo ţaţă?
— Nu. Mă duc în altă parte. Îmi iau armonică.
— Ce?... Eşti nebun? Ai tu bani?...
— Am...
— Vezi-ţi de treabă! Te lauzi. Dă să-i văd.

Petre lovi sever peste mîna care se întinsese spre el.

— Ce să-ţi arăt ţie? Am bani. Sînt aici în buzunar. Ce, crezi că eu îi beau ca tine, într-o seară? Am luat salariul azi...
— Cît?
— Vreo mie...
— Şi nu faci cinste cu nimic?
— Nu vreau să stric din ei.

— O ţuică, mă, dă-te-ncolo, doar nu sărăceşti.

— Una mai merge, da mai mult nu dau!

Floricã îl trase spre el, ţinîndu-l cu o mînă de după gît şi intrară în restaurantul de alături.

— Ascultă, mă, de ce-o faci pe nebunul în ultima vreme? îl luă el în primire, după ce se aşezară la masă. Ţi-a intrat şi ţie-n cap că eşti miner, că iei lovele serioase? Ce ţi-a venit să-ţi iei armonică? Măi frate, cînd ai bani, bea şi mănîncă. Crezi că mereu ai baftă să iei atîtea parale? Ascultă ce-ţi spun eu! Nea Gicule, mai dă-ne cîte-o secărică mare!... Asta-i, mă Petre. Aşa am fost şi eu la început, fraier ca tine şi uite, acum m-am prăjit. Mai mult de patru, cinci sute nu-mi mai dau. Nu mă au ei la inimă. Eu le-am spus adevărul: asta-i şi asta-i. O-ntind de-aici! Nu mai stau la mină. Mă duc înapoi la ei mei, în Grand. Acolo ştiu eu să trăiesc! Ce, asta-i viaţă? Spanac. Toţi deşteptii se leagă de tine. Nu te lasă să faci nici un pas. Ăi de la uteme nu mă prea au la inimă. Se ţin de capul meu într-una. O să-i mînjesc într-o zi cîteva peste bot lui Ţinori ăla, de-l îngrop în pămînt. Cu mine nu-i merge să mă frece cum face

cu alţii prin şedinţe, să-mi ţie mie socoteala de ce nu muncesc. Eu nu-s fraier...

Floricâ dădu peste cap al doilea pahar cu secărică. Işi bău şi Petre porţia lui. Larma din restaurant, fumul de ţigară, flecăreala lui Floricâ, îl ameţiseră mai rău decît băutura. O moleşeală plăcută i se strecurase prin trup ; fumul de ţigări îi gîdila ochii ce i se făceau tot mai mici şi mai lăcrimoşi. Il asculta pe Floricâ cu capul prins între palme, aprobîndu-l doar din priviri. Al dracului Floricâ ! Nu-i băiat prost. A ajuns miner în cîteva luni, la lucru se duce din an în paşte şi n-o duce rău. Ştie să-şi trăiască viaţa !...

Floricâ îi făcu semn cu mîna lui nea Gicâ :

— Nene, cîte-un lichior de-ăla brava...

— S-a făcut !

Petre simţea că s-a îmbătat de-a binelea. Nu era obişnuit să bea. Floricâ îi îndruga verzi şi uscate, iar el asculta şi tăcea. Uitase şi de armonică şi de tot. Afară era frig : ceaţa se prelingea ca o spumă pe străzi, pe după case şi intra în oameni neprietenoasă, băgîndu-le în suflet nu numai frig, ci şi un fel de tristeţe apăsătoare.

— Mă Florică, ia cîntă tu ceva aşa, albastru, îl înghionti Petre, bîlbîindu-se.

Florică începu să cînte răguşit:

„Şi-am să beau pîn-am să cad sub masă,
Ca să uit adresa unde stau,
Şi-o fetiţă să mă ducă-acasă..."

Mai chemă la masă încă doi prieteni şi cheful se prelungi pînă tîrziu. Petre a plătit totul.

— Florică, na bani de ici, i-a spus el, trăgîndu-l de gulerul hainei. Plăteşte tot şi mai cere ceva.

Florică l-a dus la el acasă de braţ, odihnindu-se din cînd în cînd. Petre mergea încet, bălăbănind picioarele în toate părţile, lăsîndu-şi toată greutatea trupului său vînjos pe umărul lui Florică, istovindu-l.

A dormit buştean pînă a doua zi la amiază. Cînd s-a trezit îl durea capul, se simţea ameţit şi parcă nu se mai recunoştea. Florică îi dădu aproape cu sila un pahar de ţuică.

— Ia mă, să te dregi. Nu mai ai nici pe dracu' pe urmă.

Petre l-a băut pînă la fund dintr-o dată, strîmbîndu-se şi scuipînd. Mai bău încă unul şi se îmbătă din nou. Adormi pînă seara. Nici vorbă să se ducă la şut. L-or fi

căutat băieţii pînă au ameţit. Două şuturi nu fusese în mină.

Florică se întoarse acasă seara cu încă un prieten şi cu două femei. Înşiră pe masă cîteva sticle de vin, cîrnaţi, pastramă şi o pîine mare, albă. Banii lui Petre rămăseseră la el din seara trecută. Ridicîndu-se din pat, Petre îi privi buimac, fără să le spună nimic. Îşi simţea gura sălcie şi capul îl durea îngrozitor. Uitînd de toate, bău din nou, bolborosind răguşit. Beţia îi umpluse sufletul de tristeţe. Se ridică în sus şi, făcînd semn celorlalţi să facă linişte, începu să cînte.

„Ochi căprui unde sînteţi voi..."
Şi tu, drag sat natal unde soarele-am văzut?"

Florică îl lovi rîzînd cu palma peste umeri şi Petre se prăbuşi în pat. Ceilalţi îl aplaudară zgomotos. Una dintre fete veni lîngă el, cuprinzîndu-l cu mîinile de după gît. Petre o privi inexpresiv, cu gîndurile învălmăşite, răvăşite de vocile sparte ale celorlalţi, de fumul gros de ţigară. Cîntecul acesta făcuse să crească în el dorul de satul lui de departe, tocmai din Moldova, unde rămăsese Zina. Fata avea ochii căprui, aşa de căprui ca frunza de stejar cînd o rugineşte toamna. Dorul de ea îl

copleşise şi nu mai simţea nici buzele femeii de alături care-i căutau faţa, nici glasul ei răguşit şi spart. El cînta mereu, întinzînd mîinile în lături de parcă ar fi tras de burduful armonicii. Cînta, dar cîntecul se auzea doar ca un mormăit înfundat, nedesluşit. Răsuna însă în el o melodie clară, limpede, în care sufletul i se topea fărîmă cu fărîmă. Îi venea parcă să strige, să urle, să-i ia pe toţi şmecherii ăştia care beau pe spinarea lui, să-i ia cu braţele lui puternice şi să-i arunce în stradă. Armonica pe care el o visa de cînd a plecat de acasă s-a dus, s-a înecat în vinul, în ţuica şi lichiorul pe care-l beau cei care stau alături de el, rîd şi se înghiontesc şi se sărută. El, Petre, şade acum cu ei şi bea, în braţele lui stă o femeie care-i şopteşte nu ştiu ce la ureche, iar acolo departe, în sat, Zina o fi cîntînd la clacă, cu alte fete, cîntecul lui drag:

„Ochi căprui, unde sînteţi voi..."

El, Petre, şade şi bea, dar la şut nu s-a dus de două zile, pentru că i-e ruşine să meargă beat la mină, pentru că Florică i-a spus că Ghiula, şeful brigăzii lor, i-a trimis vorbă să nu mai dea ochii cu el cîtă viaţă o avea, să se ducă în altă brigadă, unde o şti. Ghiula-baci! O fi spus el oare

așa ? Nu se poate. Ghiula-baci e tatăl lui, mai bun ca tatăl cel adevărat. Cu el a muncit șase luni umăr la umăr, cu el a ținut spinarea sub grinzile grele pentru armătură și a scos „la ziuă" șiruri de vagonete cu cărbune ; cu el a primit flori de 1 Mai cînd i-au așteptat muzica și oamenii la ieșirea din mină. Nu se poate. Părul îi căzuse pe ochi, fața îi era roșie, privirea însîngerată.

— Ghiula-baci, ai spus așa ? strigă el încet, răgușit. Nu-i răspunse nimeni. Da, așa o fi spus. N-a avut nimeni pînă acum în brigadă nici o zi nemotivată, și el, tocmai el, la care Ghiula ținea atît de mult, a făcut două la rînd, pentru că a luat leafă de peste o mie de lei și s-a îmbătat, a petrecut cu femeile și cu prietenii.

Petre bău un pahar pînă la fund, fără să răsufle. Florică îl privea cu silă. Cîți fraieri ca Petre n-a „dus" el pîn-acum... E beat ca un porc. Ar trebui să-l dea afară. Banii lui pentru armonică s-au dus dracului. Adio armonică ! Florică rîse tare, schimonosindu-și fața ca după o glumă grozavă. Ai dracului mai sînt țăranii ăștia ! Cum cîștigă un ban, cum îi ascund la ciorap. Ce s-ar fi lăudat el cu armonica pe aici ! Ar fi tras de burduful ei de-ți spărgea urechile. Să mai tragă acum !... Avea un chef gro-

zav să-şi bată joc de el. Strigă tare, acoperind larma din cameră.

— Măi ţărane, ţi-e frică de femei? Ce, crezi că te muşcă? Mimi, ia pişcă-l niţel să se trezească.

Petre se uită încruntat, cu ochi tulburi la el. Nu auzise ce-i spusese Florică, dar înţelegea după zîmbetul lui obraznic că-şi bate joc de el. Îi era scîrbă de Florică şi de toţi ceilalţi care rîdeau, bătîndu-se cu palmele peste genunchi, de parcă ar fi fost la circ. Ce i-ar mai pocni pe toţi, să-i arunce pe sub mese ca pe nişte otrepe, să le arate cu cine au de-a face.

Prin geamul deschis întunericul începea să intre înăuntru o dată cu aerul rece, care învălmăşea fumul de ţigară, făcîndu-l să semene cu nişte nori mînaţi de vînt. Petre se apropie de fereastră, răcorindu-şi capul. Dincolo de Jiu, steaua de pe mină ardea ca soarele în asfinţit şi parcă întunericul din jurul ei se retrăgea mereu, tot mai înapoi, înspre munţii întunecaţi din dreapta şi din stînga riului. Petre o privea fermecat, uimit, de parcă o vedea întîia oară. O privea şi se minuna, ca un copil în faţa unui pom de iarnă împodobit cu luminiţe şi jucării. Ce frumos arată noaptea! Îi venea să întindă mîna ca să le-o arate şi celorlalţi, dar se

răzgîndi. N-are nici un rost. Lasă-i să chefuiască. Ce știu ei! Steaua asta roșie, mare, a purtat-o și el în brațe, s-a cățărat pînă sus pe acoperișul înalt al clădirii minei, ca s-o vadă lumea, din toate părțile, și ziua și noaptea. Ieșise din șut cu Ghiula. In curte mai mulți oameni se pregăteau să urce steaua. Cealaltă, care luminase pînă atunci, era prea mică.

— Hai să ajutăm și noi, Petre! i-a spus Ghiula.

— Haide!

Au pus și ei mîinile alături de ceilalți. De sus, de pe acoperiș, se vedea tot orașul, toate intrările minei, Jiul sclipitor, înnegrit de praful de cărbune. Ghiula l-a lovit ușor cu cotul și i-a arătat privelișteа cu ochii plini de o bucurie copilărească.

— Așa-i că-i frumos orașul nostru, Petre? Uite, pe acolo ai intrat tu prima oară în mină. Mai ții minte? Rîdeai. Alții tremurau de frică, iar tu rîdeai.

Da, atunci rîdea. Ghiula îl ținea de mînă, iar el mergea zîmbind sfios, ca un copil cînd se duce prima oară în tîrg sau în oraș.

— Să nu-ți fie frică, Petre.

— Nu mi-e frică, i-a răspuns.

— Așa. Să fii curajos. Dacă ai curaj, o

să ajungi miner bun. Cînd eşti cu mine să nu-ţi fie teamă niciodată. Eu sînt tatăl tău de-acum. De la mine o să înveţi meserie.

— Tatăl meu, suspină Petre, îndurerat. El e în şut acum. O fi ridicînd grinzile în sus şi o fi înjurînd de necaz că e singur. Iar Petre nu mai e acolo să pună umărul alături de el, să le salte în sus ca pe nişte jucării. Şade aici şi bea. Ghiula o fi înjurînd de necaz. „Prăpastia ta de fecior!" aşa înjură el. Asta era ca o mîngîiere pentru Petre. Ghiula rîdea după ce înjura şi îi trăgea cîte un ghiont: „Mă, ce faci?"

Petre se dădu înapoi un pas şi faţa i se împietri de spaimă; „Mă, ce faci?" Parcă l-ar fi strigat Ghiula. „Beau, Ghiula-baci. Chefuiesc! Tu munceşte singur, înjură-mă. Nu mai sînt băiatul tău".

Strînse pumnii. Pe cine să lovească acum, pe cine să sfărîme, să-şi verse tot necazul? Îi privi pe cei din cameră şi scrîşni. Cu picioarele pe masă, Florică mormăia ceva. Cîntau şi ceilalţi, dar cîntecul lor se învăluia o dată cu fumul din cameră şi răzbătea afară pe fereastră ca un strigăt jalnic, prelung şi tulbure.

Petre răsturnă un scaun din faţa lui, îşi puse şapca pe cap şi se îndreptă spre uşă, clătinîndu-se. Dar uşa era încuiată.

— Dă drumul la uşă ! strigă el dintr-o dată tare, atît de tare, încît ceilalţi întrerupseră cîntecul şi se uitară la el înspăimîntaţi.

Floricâ se apropie de el, îi puse mîna în piept şi-l trase spre primul scaun. Cămaşa pîrîi, dar trupul lui Petre rămase neclintit.

— Dă drumul, n-auzi ? !

Vocea îi era răguşită, încît şi el se sperie de ea. Floricâ se mai repezi o dată la el, furios, dar Petre îl îmbrînci şi acesta se rostogoli ca un butuc la picioarele mesei. Trase apoi de clanţa uşei, înjurînd şi scrîşnind din dinţi. Uşa cedă şi Petre năvăli afară, de parcă scăpase din celula unei închisori. In curte, aerul rece al nopţii îi învălui tîmplele ca o pînză rece, înviorîndu-l.

Pe străzile oraşului nu era nimeni. Cît o fi ceasul ? se întrebă. Poate unu, poate aproape de ziuă. Dinspre gară ţipă o locomotivă, scurt, ca un huhurez speriat. Petre tresări. Parcă l-ar fi întrebat : „Unde mergi ?“

— Unde merg ? Nu ştiu...

Părul îi căzuse pe frunte în şuviţe negre. Aproape, se auzea murmurul cunoscut al Jiului. Răcoarea apei îl izbea în faţă, îi înţepa obrajii, îi intra pe sub cămaşa sfîşiată, învăluindu-l. Coborî în jos, pe mal.

Pietrele îi fugeau parcă speriate de sub picioare, şi el se ţinea cu greu să nu cadă. Cînd ajunse jos îşi băgă adînc capul în valuri, înghiţi lacom din apa rece cu gust de cărbune; se scutură cuprins de un fior rece, aruncînd la o parte toată amorţeala care-i vîjîise pînă atunci în creier. In gură simţea praful de cărbune din apă, aşa cum îl simţea în mină cînd îi intra în fiecare por, prietenos şi catifelat. Trupul îi era fierbinte. Pe sub cămaşă îi curgeau din păr şiroaie de apă care îl gîdilau pe piept şi pe spinare, înfiorîndu-l.

Fugi în sus pe mal şi ieşi la drum. Mergea repede, alergînd, respirînd greu. Locomotiva şuieră iarăşi, şi o dată cu şuierul ei în mintea lui se răsuci iar întrebarea: „Unde mergi?“ Alerga... Ştia unde merge. Colea sus, pe deal, e o casă cu un salcîm în poartă — casa lui Ghiula.

Petre lovi de cîteva ori în poartă cu bocancul, uşor. Nu-i răspunse nimeni. Nici Zorel, cîinele mic şi lăţos, nu venea să se gudure pe lîngă el. Mai bătu încă o dată, lovind furios cu bocancii, apoi cu pumnii amîndoi, pînă se învineţiră de durere. Dar Ghiula-baci nu răspundea.

— Ghiula-baci! Nea Ghiula!

Petre îşi rezemă fruntea de poarta umedă

de rouă. Nimeni nu-i răspunde. Nici Ghiula, nici nevastă-sa, nici Zorel, nimeni. La beţivi nimeni nu se uită. Rîd de ei, le dau brînci şi trec mai departe. Ghiula o fi stînd la geam şi ascultă, îl priveşte, dar nu vrea să-i răspundă. Da, Ghiula e în casă. Nevastă-sa nu e, pentru că ea ar veni repede să-i deschidă. Lui Petre îi venea să plîngă de necaz. Să fie oare în casă ? Nu se poate.

După cîteva clipe se lovi cu palma peste frunte. Îşi adusese aminte că Ghiula e în şut. Cum uitase ?

Din curte, Zorel lătră speriat. Se strecură pe sub poartă şi veni la el, mîrîind neprietenos. Petre se simţi jignit. Nici Zorel, cu care se juca în fiecare zi, nu se mai bucură cînd îl vede.

— Mă Zorele, e-acasă Ghiula ? Nu-i acasă, aşa-i ?

Recunoscîndu-l, cîinele se gudură pe lîngă el, sărind în sus, zgîrîindu-l cu labele. Petre îl luă în braţe şi îl mîngîie pe cap.

— Mă căţelule, mă, tu mă cunoşti pe mine ? Eu sînt Petre, aşa-i ? Nu veneam eu mereu la voi şi ne jucam prin curte ? Veneam cînd ieşeam din şuţ. Acum nu mai vin. Eu nu mai sînt Petre.

Cîinele schelălăi mulţumit, întinzînd capul spre el.

— Da, mă căţelule, înţelegi tu, eu nu mai sînt Petre ăla care-l ştii. Eu sînt dezertor, asta-i. Înţelegi, eu sînt dezertor...

Zorel clipi din ochi, privindu-l ascultător, supus. Petre îl mîngîie înduioşat.

— Ghiula-baci e supărat pe mine. A spus să nu mă mai duc în brigada lui. Da' eu mă duc. Mă duc la el. Tu rămîi acasă că e frig.

Petre îl aşează jos, trăgîndu-l uşor de ureche.

— Hai, fugi acasă!

Cu mîinile în buzunare, Petre plecă înainte spre mină. Se opri în loc după cîţiva paşi, făcînd un semn prietenos cîinelui, dar acesta plecase în curte.

— Mă duc înapoi la şut, zise, ca şi cînd alături de el mai mergea cineva. Ghiula-baci e acolo. Grinzile sînt grele... E singur...

Mergea înainte, fără să se mai clatine, cu mîinile vîrîte adînc în buzunare, ca omul hotărît să nu se mai întoarcă niciodată de unde a plecat.

Începea să se lumineze de ziuă. Deasupra munţilor răsărise o purpură uşoară, care tremura sfioasă pe vîrful brazilor încărcaţi

de brumă. Oamenii începuseră să iasă din șut. Petre trecea pe lîngă ei fără să-i privească, grăbit, cu capul aplecat înainte. Cînd ajunse la poarta minei, cineva îl smuci de mînă.

— Unde te duci, mă?

Petre rămase încremenit. În fața lui ședea Ghiula, negru de cărbune, privindu-l sever, încruntat. Petre bîlbîi ceva, dar nu fu în stare să spună nimic. Ghiula porni înainte și-i făcu semn să-l urmeze. Petre venea în urma lui supus, copleșit de rușine. Ar fi vrut s-o ia la fugă și să se ducă în toată lumea, numai să nu mai dea ochi cu el.

— Ghiula-baci... mormăi el, dar acesta nu-l auzise și mergea mai departe, călcînd repede.

Cînd ajunseră la poartă, Petre se opri încurcat. Îi era teamă să intre înăuntru. Mai bine să-i spună aici dacă are ceva, să nu mai audă nimeni.

— Ce te-ai oprit? îl întrebă Ghiula, încruntat. Nu mai face pe mironosița.

Intrînd în casă, Ghiula începu să se dezbrace. Petre rămase lîngă ușă în picioare, neștiind ce să facă.

— Dă-i niște murături să-i ia greața după beție, îi porunci Ghiula nevestei. Pe urmă fă-i patul să se culce. O să mă răfuiesc eu cu el mai tîrziu...

GĂINA PORUMBACĂ

Prim-secretarul Comitetului raional de partid a fost anunţat telefonic să se prezinte imediat la regiune pentru o şedinţă.

Peste cîteva minute, „ZIS"-ul raionului de partid trecea cu o viteză neobişnuită pe şoseaua prăfuită, aproape pustie la vremea aceea. Şoferul, foarte vorbăreţ de obicei, încît reuşea de multe ori să zdruncine pînă şi calmul de fier al „tovarăşului prim", acum tăcea. Căldura îl moleşise şi se căznea să nu dea impresia că moţăie. Conducea atent, gîndindu-se dacă e bine sau nu să-l întrebe pe primul secretar ce fel de şedinţă o fi asta, picată aşa din senin, dar nu îndrăznea.

Primul secretar, un bărbat mărunţel şi slăbuţ, cu o privire severă şi inteligentă, se gîndea în vremea asta la pachetul cu şuncă şi pîine uitat în birou. In fiecare dimineaţă nevasta îi punea din obişnuinţă în buzunarul hainei un pachet cu mîncare. Ştia că de cele mai multe ori întîrzie sau uită să vină la masă.

— Mînă repede, îl zori el pe şofer. Poate ajungem mai devreme şi avem timp să gustăm ceva la cantină.

Apoi îşi rezemă capul de speteaza canapelei şi încercă să moţăie puţin. Cum însă pe şosea mai erau destule gropi, se trezea adesea cu capul în capota care, spre norocul lui, era de pînză. Ţinea totuşi ochii închişi şi se căznea să nu se mai gîndească la nimic. Şoferul nu micşora viteza nici atunci cînd trecea prin sate. Ocolea cît putea gropile şi pietrele, făcea virajuri riscante pe lîngă şanţuri şi pomi, dar acul cadranului de viteză nu cobora sub 50 de km. Cînd maşina mai avea de lăsat în urmă cîteva case ale ultimului sat din drumul lor, o găină mare, porumbacă, alergată de un cocoş înfuriat, se aruncă buimăcită sub roţile maşinii. Secretarul tresări speriat şi se uită înapoi prin gemuleţul din spate. Din frumoasa găină porumbacă mai văzu doar cîţiva fulgi amestecaţi cu sînge şi praf. Secretarul strînse pentru o clipă din ochi; cînd îi deschise, zări în mijlocul şoselei o bătrînă cu basmaua în mînă. Bătrînica încercă să alerge după maşină, dar îşi dădu seama că e fără folos şi ridică pumnul, plină de furie neputincioasă.

— De ce nu ești atent? îl mustră prim-secretarul pe șofer. Trebuia să oprești ca să-i plătim bătrînei găina.

— Tovarășe secretar, pe cuvîntul meu că nici n-am văzut-o cînd a intrat sub mașină. A intrat așa, orbește. Ce era să-i fac?

Șoferul vorbise ca omul obișnuit cu asemenea incidente mărunte, pe care de mult nu le mai lua în seamă. După cîteva clipe continuă tot el:

— Ehei, dacă aș avea eu toate găinile pe care le-am călcat cu mașina, cred că aș strînge o crescătorie mai mare decît toate gostaturile. Ce să-i faci? Așa a fost soarta ei. Păcat că nu o am eu pe frigare, s-o rod așa, cu oase cu tot...

— Se vede că n-ai încăput niciodată pe mîna vreunei femei pe care-ai lăsat-o fără găină. Te-ar fi lecuit ea...

Șoferul nu răspunse și tăcu pînă ajunseră la regiune.

*

* *

Baba Lisaveta s-a culcat devreme, ca de obicei. Încă nu-i trecuse necazul de peste zi și îngăima, pentru a nu știu cîta oară, blestemul pe care-l cunoștea de acum tot

satul: „Arde-v-ar focul de smintiți! Treceți pe drum de parcă v-a trăsnit sfîntul Ilie. Să dea dumnezeu să vă stea găina mea în gît pe lumea ailaltă. S-o mîncați cu fulgi cu tot!“

După ce s-a uitat cu lacrimi în ochi la găina îngropată în țărînă, bătrîna a plecat să le spună vecinilor nenorocirea care o năpăstuise.

— Țțț, doamne ferește! P-aia porumbacă ți-a călcat-o, tușă Lisaveto?

— P-aia, fata mamii...

— Outoare găină, tușă... Păcat de ea să moară sub mașină.

Coana Măndica, nevasta fostului notar, după ce-a aflat vestea cu găina tușei Lisaveta, a venit la gard și i-a șoptit grijulie:

— Tușă, aia a fost mașina de la partid. Vezi să nu te audă cineva să te pîrască pe la ei, c-ai pățit-o. Nu-i ocărî așa față de oricine. Plătește-le mai bine un acatist la biserică și-o să-i bată dumnezeu.

Tușa Lisaveta a adormit cu gîndul la soarta bietei găine porumbace. Sîmburele de lumină arunca prin sticla afumată a lămpii o ceață albicioasă. În cămăruța mică, plină de icoane și ștergare de borangic, mirosea plăcut a gutui și busuioc. De sub pă-

tucul pe care dormea bătrîna, cîrîia în somn o cloşcă pusă pe ouă de raţă.

Aproape de miezul nopţii, pe tuşa Lisaveta o treziră nişte ciocănituri uşoare în geam. Două umbre se mişcau pe prispă, vorbind între ele în şoaptă. Bătrîna îşi trase broboada pe cap şi privi cu spaimă, stînd în pat pe jumătate ridicată. Cine să fie în puterea nopţii la geamul ei?

— Hei, mătuşă, te-ai culcat? auzi o voce de afară.

Bătrîna crescu lumina lămpii şi deschise. Intrară doi bărbaţi.

— Te culcaşi cam devreme, mătuşică, spuse prietenos în loc de bună seara cel care intrase primul, un om mărunţel şi vioi.

— M-am culcat, maică, ce să fac? Nu mai văd după ce se înserează nici să răsucesc o aţă.

— Asta-i rău, mătuşică, îi răspunse el, aşezîndu-se pe un scaun fără să mai aştepte invitaţia gazdei. De ce nu te duci la un doctor? Să-ţi iei neapărat nişte ochelari. Dacă mergi la o policlinică o să ţi-i dea mai ieftin.

Bătrîna îl asculta surprinsă. Omul ăsta abia a intrat pe uşă, nici nu ştie cine e şi s-a apucat să vorbească tam-nesam despre vederile ei.

— Nu vă supăraţi, întrebă ea după ce-i privi lung pe amîndoi. Cine sînteţi dumneavoastră ?

Primul secretar zîmbi puţin privindu-l pe şofer, apoi spuse :

— Noi ţi-am omorît azi o găină, mătuşă, şi-am venit să ne ispăşim vina. Eram cam grăbiţi să ajungem la o şedinţă. N-am fost nici noi atenţi şi nici găina. Dar cum morţilor e obiceiul să li se ierte greşelile, toată vina o luăm noi. Uite, şoferul e dînsul. Dacă ai de gînd să-i zici ceva, spune-i-o în faţă, că nu se supără. Blesteme de-astea a mai primit el şi de la alte femei, cu nemiluita.

Bătrîna se intimidă la început.

— Ştiu eu ce să zic ? Poate n-aţi avut gînd rău, nu zic. Da-i păcat de biata găină. Era ouătoare şi mare cît o curcă, oftă ea tristă.

Luă totuşi din mîna primului secretar banii şi, după ce-i înfăşură într-o batistă, îi vîrî după icoană, mulţumită. Pe piaţă nu lua atîta pe o găină. „Sînt oameni cumsecade. Nu trebuia să-i afurisesc", îşi spuse în sine şi prinse chef de vorbă.

— Am un cocoş blestemat. Toată ziulica aleargă zănatecul după ele. Am să-l priponesc de picior, ca să-l învăţ minte. Mai

bine pe el să-l fi călcat mașina, că nu-mi părea rău.

— Nu spune așa. Dacă-ți călcam cocoșul, îți rămîneau găinile văduve, Trebuia pe urmă să pornești prin sat după cocoș.

— Nu-mi las eu găinile la alt cocoș, clătina bătrîna din cap. Cocoș și găini ca ale mele nu sînt în tot satul. Nu mi-aș da cocoșul meu nici pe un bulgăr de aur. Cînd nu-mi ouă vreo găină, îl iau în poală și-i sucesc gîtul ca o frînghie: „Ia spune-mi, păcătosule, ce mi-ai făcut ieri?" Dacă nu-mi ouă o găină, într-o zi, să știi că-i mare lucru. Dă-le focului, dacă n-ar oua, nu m-aș ține toată ziua după coada lor!

Primul secretar o asculta plin de curiozitate.

— Dacă-ți ouă în fiecare zi, te pomenești că le-ai pus ceva farmece, glumi el.

— Ei, farmece, pe naiba! Doar n-o să le pun descîntec pe coadă. Vezi mata, fiecare are meșteșugul lui. Dumneata te pricepi la una, eu la alta. M-au mai întrebat niște femei că „ce le faci dumneata, tușă Lisaveta, de-ți umplu cuibarele cu ouă în fiecare zi?". „Am și eu socotelile mele", le-am zis eu așa, în doi peri. Nici nu știi dumneata cît îs de-ale dracului. Toată ziua nu mă scot din găinăreasă. Și eu de-aia nu

mai pot de vorbele lor! Uite-aşa, cum sînt eu, găinăreasă, trăiesc din munca mea şi nu cer la nimeni de pomană.

Bătrîna avea o privire cruntă şi punga gurii se strînsese parcă mai mult în nişte creţuri mărunte şi uniforme. In timp ce vorbea înfigea, închipuind o ameninţare, un deget în poalele lungi ale rochiei. Primul secretar o prinse prietenos de mînă.

— Nici să nu te sinchiseşti de vorbele astea, mătuşă. Munca cinstită nu-i ruşinoasă. Mata trebuie să fii făloasă că ştii să creşti găini cum nu mai au alţii. Nici să nu-ţi pese de asemenea vorbe.

Bătrîna îl privi pe secretar cu bunătate şi duioşie. Pentru prima oară în viaţă îi spunea cineva că trebuie să se fălească, să fie mîndră de munca ei. „Să-ţi dea dumnezeu sănătate — îi ură ea în gînd prim-secretarului — că eşti bun la suflet". Ar fi vrut să-l răsplătească cu ceva.

— Dumneata ai găini acasă? îl întrebă ea.

Primul secretar zîmbi.

— Numai cîţeva. Am o curte cam mică şi nu-i loc pentru ele.

— Nu te supăra, — se rugă sincer bătrîna, — nu vrei să-ţi dau cîteva ouă pen-

tru o cloşcă? Îţi spun eu cum să le îngrijeşti ca să scoţi pui frumoşi.

— Uite, ca să nu te refuz, am s-o trimit într-o zi pe nevastă-mea pe la dumneata. Mi-e să nu sparg ouăle pe drum şi-i mai mare păcatul. Eu pentru o cană de apă aş vrea să-ţi fac rugăminte.

Tuşa Lisaveta în loc să-i aducă apă se lovi cu palma peste frunte.

— Proasta de mine, eu m-am luat cu vorba şi poate că dumitale ţi-i foame, nu sete. Poate că n-ai mîncat nimic azi. Nu vreţi să vă fierb cîteva ouă? Mai am şi niţică mămăliguţă rămasă de-aseară.

La început, primul secretar protestă:

— Am mîncat la oraş, mătuşică. Nu mi-e foame.

Mai pe urmă i se făcu totuşi poftă de cîteva ouă fierte.

— Adică, ai putea să pui cîteva. Dar să le faci aşa, mai molcuţe.

Bătrîna încropi repede focul şi puse cîteva ouă într-o ulcică de pămînt, pe care o aşeză cu grijă pe o vatră, înconjurînd-o cu tăciuni. Prim-secretarul îşi aprinse o ţigară. Şoferul adormise rezemat cu capul de masă. Se vede că discuţia nu-l interesa prea mult şi, poate că fiind şi obosit, se culcase. Nu pricepea de ce prim-secretarul

se mai întindea la vorbă cu bătrîna. Mîine dimineaţă o să plece iar pe teren şi n-apucă să se odihnească de loc.

In timp ce trebăluia, bătrîna vorbi mai departe.

— Doamne, că mult mai umblaţi şi dumneavoastră pe drumuri. Pe căldură de foc, pe praf, pe ploaie, numai pe drum vă văd. Cum de nu vă e silă de atîta alergătură? Săracele neveste, stau şi vă aşteaptă ca vădanele acasă.

— Ce să-i faci, mătuşă. Sînt atîtea treburi, că nu-ţi mai ajunge nici ziua, nici noaptea. Cînd termini una, trebuie să te apuci de alta. Mai avem încă necazuri destule şi trebuie să scăpăm de ele. Astfel nu putem să ne odihnim cu inima liniştită.

Bătrîna îi puse dinainte ouăle pe care le curăţase cu migală. Prim-secretarul încercă să-l scoale pe şofer.

— Ia scoală, şefule! Hai că ţi-a ouat găina!

Nu reuşi să scoată de la el decît un mormăit înfundat. Pînă la urmă renunţă şi începu să mănînce singur, continuînd să vorbească. Bătrîna îl ascultă cu luare-aminte, ghemuită în mijlocul patului sub o ţoală.

— Cred că ţi-e greu şi dumitale, tuşă Li-

saveta, să stai singurică și ziua și noaptea. Nu ți se urăște cîteodată ?

— Mi se mai urăște și mie. Da' ce să-i fac ? N-am pe nimeni în lumea asta, oftă ea. Băiatul mi l-a-nghițit războiul. Abia-l scosesem la horă. Acuma nici o floare pe mormînt n-are cine să-mi pună. Cînd mă apucă iarna cîte-un junghi, mă simt tare singură și-i blestem p-ăi care-au făcut războiul. Oare de-acuma o să mai fie război ? întrebă mătușa, netezindu-și cu palma obrazul aspru pe care răsărise un bob de lacrimă.

— Eu cred că n-o să mai fie, tușă.

— Să dea dumnezeu, că nimeni nu vrea să mai vadă sînge.

Primul secretar tăcea stînjenit. Îi părea rău că trezise în sufletul bătrînei amintiri care mai sîngerau.

— Lasă, tușă Lisaveta, trec și necazurile astea. Numai sănătoasă să fii dumneata.

— Sănătoasă sînt eu. Ochii de m-ar ajuta nițel...

— Știi ce mă gîndesc eu, mătușă ? spuse primul secretar, ridicîndu-se și privind pe fereastră. Văd c-a început să se crape de ziuă. Ce-ar fi să mergi cu mine acuma la

oraș, la un doctor să-ți dea niște ochelari ? De ce să te chinuiești atîta ? Ce zici ?

Bătrîna se uită uimită la el, rămînînd încremenită cu mîna întinsă spre lampa care fila.

— Știu eu ce să zic, răspunse ea după o vreme. Parcă dumneata ai vreme de pierdut cu mine ?

— Ei, lasă. Nu te îngriji mata de asta. Ne suim acum în mașină și cînd s-o lumina bine sîntem în oraș. O să te aducem înapoi tot cu mașina. O să vorbesc eu la policlinică cu doctorii. Dumneata să n-ai grijă. O să te întorci acasă cu niște ochelari de-o să coși și la gherghef. Ia îmbracă-te.

Emoționată, fără să mai poată spune ceva, tușa Lisaveta cotrobăi prin fundul unui cufăr și scoase de acolo rochia pe care o păstra pentru moarte și o maramă de borangic cusută cu fir din toate culorile. Peste o jumătate de ceas bătrîna pășea prin curte spre mașină, alături de primul secretar. O vecină, plecată cu noaptea-n cap la fîntînă, o întrebă speriată :

— Unde pleci, tușă Lisavetă ?

— Mă duc la oraș cu niște treburi, îi răspunse ea calmă, puțin indiferentă.

Vecina plescăi din buze a nedumerire și trecu repede pîrleazul la nevasta notarului.

— Vai de mine, o căină notăreasa pe tușa Lisaveta. I-am spus eu să nu-i mai ocărască în gura mare. Acum s-a dus pe copcă !

CARNETUL CEL VECHI

Lisandru a fost chemat la raion să-şi ridice carnetul de U.T.M...

Sub călcătura sa greoaie, zăpada, învîrtoşată de gerul care s-a lăsat peste noapte, scîrţîie ca o încălţăminte nouă. Peste cîmpul întins, undeva în ceaţă, se zăreşte oraşul. Pînă acolo e cale destulă de mers — ca de un ceas şi ceva pentru cei mai sprinteni de picior. Împrejur nu-i nici ţipenie de om. Albul imaculat al zăpezii e punctat ici-colo de grămezi de gunoi proaspete, încă aburinde, aduse de curînd pe ogoare. De cerul acoperit cu nori grei, întunecoşi, atîrnă presimţirea unei alte ninsori ce va să vină din belşug. La marginea unei fîşii de pădurice, destul de departe de poteca pe care o străbate Lisandru, un iepure zărăncit îşi strepezeşte dinţii în coaja unui pui de copac. Lisandru fluieră din degete să-l sperie, dar jivina urecheată se uită la el surprinsă, fără să se clintească, sfidîndu-l parcă: „Degeaba, eşti prea departe, nu mi-e frică“ şi continuă apoi mai departe

prînzul. Lisandru îl lăsă în pace. Își scoase o țigară cam scuturată din buzunarul pufoaicei și o aprinse, ascunzînd flacăra chibritului în pumn cu o dibăcie de vechi fumător. Merge repede și șuvița de păr castaniu, care-i cade mereu de sub șapca unsuroasă peste frunte, s-a poleit cu fire argintii de brumă. Simte cum i se scurg pe față șiroaie de sudoare, săpînd dîre mici prin stratul de motorină pe care săpunul nu poate să-l biruie cîte o campanie întreagă. Lisandru își scoase din buzunar o oglindă mică și crăpată și, uitîndu-se în ea, se strîmbă. „Cum dracu' mă duc eu la raion murdar ca un măscărici ? Rîd ăia de mine". Și apucînd un pumn de zăpadă începu să se frece cu el pe față. Secretarul i-a spus că trebuie să se ducă la raion după carnet abia acum cîteva ore și n-a mai avut vreme să se spele, să se îmbrace ca lumea. Se chinuia în remiză să readucă la viață o bujie prăpădită, cînd Cocoș, secretarul, îl apucă de mînă și-l smuci spre el.

— De ce nu te-ai dus la raion ? Ce-aștepți ? Ori nu vrei să mai iei carnetul ?

— Păi nu mi-a spus nimeni.

— Cum, nu ți-am spus eu aseară ?

— Nu mi-ai spus nimic.

Cocoș se bătu cu palma peste frunte.

— Da, dom'le, am uitat. Eu credeam că ţi-am spus. Fugi repede, să-l prinzi pe primul secretar la raion. Pînă la unu e acolo. Întinde-o aşa.

Lisandru plecă imediat. La uşa remizei se întoarse spre el.

— Măi, nu ştii, mi-l dă tot pe cel vechi?

— Lasă că vezi tu acolo. Fugi mai repede.

...A început să ningă uşor şi frigul parcă s-a mai înmuiat. Lisandru merge repede, aproape fugind, cu capul aplecat, gînditor.

* * *

Abia se întorsese în staţiune din campania de toamnă, şi secretarul de U.T.M., normatorul Cocoş, l-a chemat la el şi l-a pus să-şi facă autobiografia.

— Păi nu mi-am mai făcut vreo două pînă acum ? a răspuns el, speriat de chinul care-l aştepta. Nu-i plăcea de loc, sau, mai bine zis, nu se pricepea să-şi înşire pe hîrtie toată viaţa — care de altfel nu era prea complicată — toate neamurile, de la Adam şi Eva.

— Nu-i nimic. Mai fă una. Dar să fii sincer, îl avertiză Cocoş, privindu-l cu destul înţeles, puţin cam încruntat.

Lisandru s-a aşezat la masă şi a început să scrie tacticos. Dezobişnuit de un asemenea lucru, i se părea ridicol tocul ciunt şi mic cît o surcea în mîna lui mare şi butucănoasă. Scria încet, bombănind printre dinţi fiecare cuvînt, ca un şcolar ajuns abia la buchiile alfabetului. Cînd termina o frază se oprea cîteva minute şi o admira zîmbind. După ce s-a chinuit aproape două ore, transpirînd mai rău ca după o reparaţie generală a K.D.-ului, i-a întins-o secretarului, mulţumit.

— Gata. Am terminat-o. Ori aveţi de gînd să mă faceţi vreun director cumva ?

— O să vezi tu, i-a răspuns Cocoş destul de sever.

Peste o săptămînă s-a făcut şedinţa de U.T.M. Cocoş a luat loc plin de importanţă la masa prezidiului şi, după ce a ciocănit cu creionul în masă şi a trecut o mînă peste părul lins şi năclăit cu ulei de nucă, a anunţat ordinea de zi : măsuri organizatorice şi prelucrarea planului de muncă.

— Tovarăşi, — începu el să vorbească la primul punct, — din lipsa noastră de vigi-

lenţă, printre noi, utemiştii, s-a strecurat un fiu de exploatator...

Sala începu să murmure curioasă.

— Care-i ăla ? întrebă unul mucalit.

— Tovarăşe, — îl puse secretarul la punct, — disciplina ! O să aflaţi imediat. Cum v-am spus, tovarăşi, sarcina noastră este să veghem ca printre noi să nu se strecoare...

Peste vreo zece minute, o voce l-a întrerupt din peroraţie.

— Tovarăşe, vorbeşti de zece minute şi nu ne-ai spus care-i ăla. Spune-l pe nume. Ce-l mai ocoleşti ?

— Uite, am să trec la concret dacă vreţi, făcu el concesia, nefiind de fapt convins că introducerea sa politică n-ar fi fost necesară pentru pregătirea spiritelor din sală. Duşmanul, tovarăşi, — spuse el răspicat, oprindu-se cîteva clipe fîstîcit de liniştea din sală, — e tovarăşul, adică, pardon, acum nu mai e tovarăş, e tractoristul Toader Alexandru.

Toată sala se întoarse uimită spre Lisandru. Acesta nu putu să se stăpînească şi începu să rîdă.

— Ce-i cu Cocoş ăsta ? A înnebunit ? îl întrebă pe un băiat de lîngă el.

— Da, tovarăşi, continuă secretarul, revenindu-şi. Toader Alexandru, care deşi ne-a făcut impresia că e un utemist bun, de fapt nu e. Şi de ce nu e, tovarăşi ? Pentru că taică-su e exploatator. Asta e. Lucrul acesta l-a ascuns pînă acum faţă de organizaţie. Expre l-am pus de curînd să dea o autobiografie. În ea — o am aici de faţă — spune că tatăl lui e mijlocaş, că are 6 hectare de pămînt, un cazan de ţuică, o pereche de boi şi o viţea. Or, tovarăşi, noi avem document de la sfatul popular din comuna lui, prin care se spune că locuitorul Toader Ion, adică tatăl lui e chiabur. Lucrurile sînt clare. De altfel, el s-a mai manifestat o dată ca duşman, cînd a vărsat o canistră cu motorină (cu intenţie, tovarăşi, băgaţi de seamă) ca să ne saboteze. Noi, şi aici e vina noastră, n-am ştiut să analizăm politic fapta lui şi n-am luat măsuri. Tovarăşi, comitetul a discutat acest caz şi propune ca Toader Alexandru să fie exclus din U.T.M.

La început nimeni nu îndrăznea să se înscrie la cuvînt. Nu intra în puterea lor de înţelegere că Lisandru, cu care trăiseră şi munciseră împreună atîţia ani la un loc, ar putea să fie duşman. Ghinea, un băiat mic şi cam slăbuţ, şeful brigăzii a doua, în care

lucra şi Lisandru, ridică mîna în semn că vrea să se înscrie la cuvînt şi, în acelaşi timp, fără să mai aştepte încuviinţarea secretarului, începu să vorbească, agitîndu-se.

— Lisandru lucrează de doi ani în brigada mea şi pot să spun că-l cunosc la fel ca pe mine. Eu nu cred că el e împotriva noastră. Eu sînt utemist mai bătrîn, tovarăşi. Am aproape 26 de ani, am făcut şi armata, aşa că am învăţat să-i cunosc pe oameni. Părerea mea e că un om care-şi depăşeşte de doi ani la rînd planul, care n-a avut nici o abatere serioasă, care munceşte bine, nu poate fi duşman (Cocoş se uită la el zîmbind, clătinînd din cap — vrînd să spună parcă „mă, tovarăşe, habar n-ai tu cum ştie să se prefacă un duşman!"). Pe urmă, chestiunea cu motorina nu trebuie luată în seamă. Asta a fost doar o neglijenţă de-a lui. De ce să umblăm cu prostii! A uitat omul canistra deschisă şi-a vărsat-o o javră de cîine. Putem să spunem că ăsta înseamnă sabotaj? Eu nu votez pentru excludere.

Vru să se aşeze, dar secretarul îl opri:

— Tovarăşe Ghinea, nu e just ce spui dumneata. Gîndeşte-te la faptul că tatăl lui e chiabur şi sîngele apă nu se face. Judecă mai adînc, ca un utemist ce eşti.

Ghinea ridică din umeri și nu mai spuse nimic. Se înscrise apoi la cuvînt Vali, dactilografa. Vorbi foarte aprins, amenințîndu-l din cînd în cînd pe Lisandru cu degetul ca să-i dovedească secretarului, care o criticase sever nu de mult pentru unele acte imorale, că a devenit combativă și principială. Concluzia ei era clară: din moment ce e fiu de exploatator, să fie exclus din U.T.M. Discuțiile sînt de prisos.

Secretarul întrebă apoi dacă se mai înscrie cineva la cuvînt. Văzînd că tinerii se codesc, sfătuindu-se între ei nedumeriți și prea puțin convinși de argumentele secretarului, se ridică în picioare înfuriat și puse direct la vot excluderea lui Lisandru.

— Tovarăși, cine e de acord cu excluderea lui din U.T.M.? întrebă el hotărît și scurt. Cine nu vrea să voteze, răspunde personal — îi avertiză apoi pe cei care șovăiau.

Lisandru se ridică, palid, cu buzele strînse de mînie și spuse încet, sugrumat:

— Lasă-mă să spun și eu ceva.

Cocoș tresări văzîndu-l atît de palid și-i spuse cu o oarecare îngăduință și compătimire:

— Poftim. Spune.

Lisandru privi încruntat toată sala și începu.

— Uite ce e, tovarăşi, eu nu vreau să mă apăr. Vreau numai să vă arăt mai bine ceea ce a spus tovarăşul secretar. Eu n-am mai fost pe acasă de un an de zile şi nici nu prea le-am scris. N-am fost certat cu ei, dar nu prea-mi place mie să scriu scrisori. Eu cînd am fost acasă ultima dată, tata nu era chiabur. Adică nu era trecut. Poate că l-or fi trecut pe urmă. Se poate şi asta. Da' eu nu ştiu nimic. Acum eu vă spun altceva: ce fel de chiabur poate să fie tata, care are 6 hectare la şase copii şi pe care le-a făcut aşa: două de la mama, două de la tata, unul l-a cumpărat şi unul a rămas de la moşu' Costică după ce-a murit. El n-a avut slugi, n-a pus oameni cu ziua — atunci pentru ce să fie chiabur? Avem un cazan de ţuică rămas de la moşu' Costică, dar zău dacă-i bun de ceva! E ciuruit ca o sită şi nu mai face ţuică în el de vreo trei ani. Eu nu vă spun că sînt sau nu duşman — cum zice tovarăşul secretar. Voi mă cunoaşteţi şi puteţi să mă judecaţi.

Se aşează pe scaun, dar se ridică iarăşi şi spuse repede:

— Hotărîţi voi cum credeţi.

Secretarul luă din nou cuvîntul.

— Tovarăşi, Toader ne-a spus aici o serie de probleme. Poate că aşa o fi. El nu

pare să fie băiat rău. A fost şi fruntaş. Mie personal mi-a plăcut de el totdeauna. Dar noi avem documentul aici şi nu putem să ţinem între noi un fiu de exploatator. Aşa ne spune statutul. Negru pe alb : fiii de chiaburi n-au ce căuta în organizaţia noastră. Aşa că noi trebuie să votăm, tovarăşi, continuă el mai departe, aplecîndu-se peste masă. Cine-i pentru excludere ?

Cine a votat atunci pentru şi cine contra, Lisandru nu mai ţine minte. In orice caz, majoritatea era cu puţin mai mult de jumătate din numărul membrilor, restul fiind abţineri. După ce a anunţat că prin majoritate de voturi s-a hotărît excluderea sa, Cocoş i-a cerut lui Lisandru să predea carnetul.

— Ce carnet ? a întrebat Lisandru, uimit, de parcă abia atunci aflase despre ce-i vorba.

— Dă carnetul, tovarăşe ! Eşti exclus !

Lisandru se ridică în picioare şi privi speriat împrejur, cu ochii rătăciţi şi tulburi, plini de nelinişte. Se retrase spre uşă cu spatele înainte, fixînd sala încruntat, deznădăjduit.

— Nu dau nici un carnet !

Secretarul se ridică de la masă şi porni spre el, speriat, chemînd şi pe ceilalţi. Se

mai ridicară cîţiva şi veniră în urma lui, şovăind. Lisandru îl lăsă să se apropie la cîţiva metri de el, apoi luă un scaun şi-l ridică ameninţător deasupra capului, gata să lovească.

— Dacă încercaţi să mi-l luaţi cu forţa, e nenorocire.

Cîteva minute s-au privit încremeniţi, fără să se clintească. Cocoş rămăsese cu mîna întinsă spre el, speriat de privirea lui cruntă. Lisandru privi spre ceilalţi cerînd parcă ajutorul lor şi abia atunci îşi dădu seama că a făcut o prostie, că într-adevăr acum oamenii îl cred duşman. Lăsă scaunul jos, ruşinat, şi ieşi pe uşă tăcut, cu paşi mari şi grei. Cînd ajunse în curte, cineva îl trase de mînecă.

— Ce-i, mă, cu tine?

Lisandru îl împinse cu cotul fără să-l privească şi plecă mai departe pe cîmp.

Timp de o săptămînă n-a vorbit cu nimeni. Muncea cîte optsprezece ore pe zi, iar restul timpului dormea pe un polog de fîn, acoperit cu bluza. Uneori se ducea singur în sat, îşi cumpăra cîte o sticlă cu ţuică şi bea singur, îngropat în cîte un porcoi de fîn mirositor. Pînă seara tîrziu, băieţii îl auzeau oftînd şi mormăind singur.

Ghinea se ducea uneori la el şi-l scutura de umeri, privindu-l în ochi.

— Mă Lisandre, prost mai eşti, mă! N-ai nici o fărîmă de minte.

Dar văzînd că Lisandru tot nu scoate nici o vorbă, îl lăsa în plata domnului şi pleca. Altă dată, într-o seară, Ghinea a venit pe furiş prin spatele pologului şi s-a uitat la el. Lisandru scormonea ceva în pămînt. Ghinea sări lîngă el şi-l apucă de piept.

— Mă, tu ai înnebunit? Te-ai scrîntit la cap? De ce îngropi carnetul? Crezi că ţi-l ia cineva cu forţa?

Lisandru s-a înroşit, a bîiguit ceva neînţeles şi a plecat, ascunzînd în sîn carnetul înfăşurat într-o bucată de pînză groasă.

Într-o zi a venit la el un activist al raionului U.T.M. Lisandru l-a privit trist, încercînd să-i zîmbească.

— De ce nu te duci să dormi la vagon? l-a întrebat activistul, aşezîndu-se lîngă el. Şi de ce-ai slăbit aşa?

Lisandru zgîndărea cu degetul un bolovan reavăn de pămînt.

— Nu ştiu, răspunse el fără chef.

Activistul, un băiat înalt, blond şi destul de tînăr, îl privi cîteva clipe cercetîndu-l atent, apoi îl întrebă sever :

— Ia spune-mi, de ce nu vrei să dai carnetul ?

— Aşa. Nu vreau. De ce m-au exclus de pomană ? Eu sînt duşman ?

— Bine, bine, n-oi fi tu, dar trebuie să te supui hotărîrii adunării generale. Nu crezi că eşti cam anarhist ?

— Oi fi.

Apoi Lisandru tăcu cîteva minute, urmărind absent un stol de prigorii care trecea pe deasupra lor.

— O să mă duc pe-acasă, continuă el ca pentru sine, cu glasul tremurînd de durere. Dacă e adevărat că tata e trecut la chiaburi, o să vin pe la raion...

Apoi se ridică în picioare, arătînd astfel că a terminat discuţia şi-i întinse mîna.

— Mă duc. N-am oprit tractorul şi se consumă motorina degeaba.

Un vînt uşor, blînd, unduia în zare valurile grele de zăpuşeală şi de sub brazdele tractorului se ridicau în sus nori de praf. Activistul îl urmări pe Lisandru pînă se pierdu cu tractorul în spatele unei plantaţii de salcîmi.

Duminica următoare Lisandru s-a dus acasă. Era hotărît să meargă la sfat să stea de vorbă cu preşedintele, să se ia de gît cu toată lumea pentru dreptatea lui. Tot

timpul cît a mers pe drum, aproape o jumătate de zi, a bombănit în sine, închipuindu-şi cearta cu preşedintele sfatului.

— Va să zică tata-i chiabur, hai ? De ce-i chiabur, tovarăşe ? Pe cine-a exploatat el în viaţa lui ? Ia spune-mi ?

Lisandru era o fire de om retras, cam molatic, şi numai rareori, cînd se înfuria, se certa cu cineva, dar şi atunci tot el căuta împăcarea pînă la urmă. Acum era însă hotărît să nu dea un pas înapoi cu nici un chip.

Cînd ajunse acasă, nu găsi decît un frate mai mic. Ceilalţi erau plecaţi, unii la biserică, alţii la tîrg. După ce se plimbă prin toată casa tăcut şi încruntat, căutînd parcă ceva, Lisandru îşi descusu fratele ca să afle de unde a pornit povestea cu chiaburia.

— Cine ne-a făcut nouă binele ăsta, mă Filică ?

— Nea Stanciu, agentul agricol. N-a vrut tata să-i dea odată un deca de vin şi ne-a spus de-atunci că ne arde.

Lisandru n-a stat să mai afle altceva şi plecă spre sfat, pornit pe gîlceavă. Nu-l găsi pe preşedinte acolo şi se duse să-l caute acasă. Cum intră pe uşă, îi întinse mîna şi spuse :

— Am ceva de discutat cu dumneata.

Acesta, bănuind ce-o să se întîmple, zîmbi încurcat.

— Stai mai întîi jos şi te linişteşte puţin.

— Nu. Nu stau de loc. Am venit să te întreb numai un lucru : dumneata ce crezi, tata merită să fie chiabur ?

— Uite ce e, — îi răspunse preşedintele liniştit, — nu l-am băgat eu de capul meu acolo unde e. Şi-au mai dat şi alţii cu părerea.

— Măi tovarăşe, începu să strige Lisandru, ieşindu-şi din fire. Sînteţi nişte momîi aici ! Habar n-aveţi de politică ! Mîncaţi banii statului de pomană !

Preşedintele, obişnuit pesemne cu asemenea incidente, îl ascultă zîmbind.

— Da' de ce te omori tu aşa pentru taică-tu ? Doar tu nu mai stai la el ?

— Mă omor, pentru că mie mi-a luat carnetul de U.T.M., pentru asta. De-aia mă omor. Şi n-o să scăpaţi de mine nici în gaură de şarpe.

— Măi Lisandre, ia hai să vorbim noi ca oamenii. Nu zice nimeni că nu s-au făcut şi greşeli. Aşteaptă niţel, c-o să se ia lucrurile la mînă din nou. Ai niţică răbdare.

— N-am nici o răbdare. Lasă că vă aran-

jez eu! Spune-i agentului agricol să se ferească de mine că-i nenorocire.

Şi ieşi pe uşă fără să mai zică nimic. Trecu pe acasă, dar nu stătu decît puţin şi plecă mai cătrănit decît venise.

S-a dus direct la raion şi a cerut să vorbească cu prim-secretarul.

— Ştiţi situaţia mea, tovarăşe prim-secretar.

— Da, o ştiu, îi răspunse acesta după ce îl pofti să ia loc. Noi o să cercetăm cazul şi-o să hotărîm ce facem. Fii liniştit.

— Am fost şi eu pe-acasă. Tata e trecut la chiaburi, dar pe nedrept. Din cauza cazanului. Se avea rău cu agentul agricol mai de mult şi el i-a făcut asta. Dar nu e chiabur. Vorbea înfrigurat, bîlbîindu-se, privindu-l pe prim-secretar în ochi. Asta o ştie tot satul. Eu...

Şi îşi scoase încet carnetul din buzunar, vru să i-l dea prim-secretarului, dar îl băgă înapoi şi începu să vorbească mai departe.

— Eu, tovarăşe prim, carnetul încă nu vi-l dau. Îl mai ţin la mine. Trebuie să merg la Bucureşti neapărat. Dacă şi-acolo îmi spun că nu-l merit atunci le dau carnetul. La altcineva nu-l dau nici mort.

Au trecut cîteva luni şi Lisandru aştepta să se împuţineze treaba ca să poată pleca

la București să-și ceară dreptatea. Uneori uita că nu mai e utemist și, cînd se anunța cîte o ședință, se ducea în sală. Acolo își aducea însă aminte că el nu mai are ce căuta la un loc cu ceilalți și ieșea afară rușinat. Apoi o noapte întreagă se zvîrcolea sub așternut, cu lacrimile în ochi. Va să zică el nu mai poate fi într-un rînd cu ceilalți, în el nu mai poate avea nimeni încredere. Dacă e exclus, înseamnă că e un om de nimic. Adică el, el, Lisandru, e un om de nimic. Nici în ședință nu mai poate intra. Poate că acum cineva l-o fi criticînd pe Ghinea, pe șeful lui, și Lisandru nu mai e acolo ca să spună la sfîrșit, după ce termină toți de vorbit, tare și răspicat :

— Măi tovarăși, nu trebuie să lovim în om cu ciomagul. Ghinea e băiat muncitor. Pentru brigadă e-n stare să treacă și prin foc și prin apă. Luați-l mai ușurel. Dar oricum, bine i-ați făcut că l-ați scuturat nițel. Trebuia și asta...

Cocoș, așa cum e el, cu capul cam între urechi, venea cîteodată pe la el să-i arate planul de muncă.

— Ia vezi, mă Lisandre, și tu planul ăsta. Poate-ți vine-n cap și ție vreo propunere mai sănătoasă.

Lisandru lua planul, îl răsfoia grav, plin de sine, bucuros că i se cere şi lui părerea într-o asemenea chestiune importantă şi la urmă scria pe hîrtie ce avea de spus.

Acum nimeni nu venea să-l mai întrebe nimic. Parcă nici n-ar mai fi printre ei.

Intr-o zi, spre sfîrşitul toamnei, Lisandru plecă la Bucureşti. Cînd ajunse în Gara de Nord stătu puţin pe gînduri: Unde să meargă? La Comitetul Central U.T.M., sau la tovarăşul Gheorghiu-Dej? La început crezu că-i mai bine să meargă la tovarăşul Dej, să se lămurească dintr-o dată situaţia: e sau nu e duşman? Totuşi, pînă la urmă, se gîndi că nu e bine să treacă peste Comitetul Central. Dacă tovarăşul Dej îl întreabă: „Dar pe la altcineva ai mai fost?“ El ce să spună? „Da, am fost pe la sfat şi acuma am venit la dumneavoastră...“ Aşa că e mai bine să meargă la Comitetul Central. La intrare se ciorovăi o jumătate de oră cu portarul, pentru că acesta vru să ştie cu orice chip în ce problemă a venit şi cu cine vrea să stea de vorbă. Lisandru refuză însă cu încăpăţînare să-i spună.

— Am o problemă importantă, tovarăşe. De pomană nu mă duc. Dă-mi un bilet să merg la tovarăşul prim-secretar.

— Nu-i aici. Vine mai tîrziu. La un tovarăș secretar nu vrei să mergi ?

— Nu. Îl aștept pe tovarășul prim.

Lisandru așteptă cîteva ceasuri, fumînd țigară după țigară, pînă fu primit înăuntru. Cînd intră în birou se fîstîci cumplit și-l lăsă pe primul secretar cu mîna întinsă cîteva minute. Cînd observă aceasta, își pierdu și mai rău firea. Dar, după ce discutară puțin despre stațiune, despre viața băieților din brigada lui, își reveni și-i povești toate necazurile lui din fir a păr. La urmă spuse hotărît, lovind ușor cu tamponul în birou :

— Mie dacă nu mi se face dreptate, merg la tovarășul Dej.

Prim-secretarul îl mustră la început c-a fost nedisciplinat și n-a vrut să dea carnetul, și-i făgădui c-o să-i limpezească situația în cel mai scurt timp.

— Cînd ajungi la stațiune să te duci imediat și să predai carnetul la raion, îi spuse prim-secretarul la despărțire.

— N-ar fi bine să vi-l dau dumneavoastră ? întrebă Lisandru.

— Nu. Te duci să-l dai la raion.

— Bine. Am să-l dau.

— Așa. Și acum, du-te la stațiune. Am să-ți scriu eu cînd s-o rezolva situația.

Lisandru s-a întors în staţiune fără să spună nimănui nimic. Ghinea l-a întrebat într-o zi :

— Unde-ai umblat zilele astea ?

— Treaba mea. O să vezi tu.

Peste cîteva săptămîni a primit o scrisoare. Era pe cîmp. Ara lîngă o pădure, chinuindu-se să se strecoare printre tăpşanii care ieşiseră pe ogor. După ce a citit scrisoarea a fugit ca un desperat spre sat, a pus-o în alt plic şi a trimis-o la staţiune pe adresa secretarului. Lîngă ea a pus o hîrtiuţă mică, ruptă dintr-un colţ de ziar, pe care scrisese încîlcit. „Tov. Cocoş, îţi trimit această scrisoare, pentru ca să vezi şi tu că am avut dreptate. Lisandru".

Peste cîteva zile s-a întors la staţiune din campanie. A doua zi a avut loc o şedinţă de U.T.M. şi Lisandru a venit în sală şi s-a aşezat calm pe locul lui obişnuit de lîngă fereastră, deşi toţi se uitau la el cam nedumeriţi. Nici secretarul n-a îndrăznit să-i spună ceva, făcîndu-se că nu-l observă. Lisandru s-a simţit dător să le şoptească vecinilor :

— O să primesc carnetul înapoi peste cîteva zile. Nu vă spuneam eu...

Şi mîndru, umflîndu-şi pieptul, scoase scrisoarea, despăturind-o uşor, ca pe un lucru de mare preţ şi-o întinse celor de lîngă el, rugîndu-i să umble cu ea cu multă grijă.

— Citiţi şi voi, adăugă el pe un ton indiferent.

Azi, Lisandru a fost chemat la raion să-şi ridice carnetul. Mai are niţel şi ajunge. După ce coteşte de pe străduţa asta strîmtă şi cam noroioasă, dă în bulevardul gării şi peste un minut ajunge la raion. Mai înainte, căută însă un debit să-şi cumpere ceva ţigări, pentru că se temea să nu aştepte ca de obicei pînă o să-l primească prim-secretarul. Portarul îl cunoştea din ziua cînd adusese carnetul şi-l salută de cum intră pe poartă.

— Ai întîrziat, feciorule. S-a dus tovarăşul prim-secretar. Azi e duminică şi s-a dus şi omul acasă. De ce-ai venit aşa tîrziu ?

Lisandru nu-i mai răspunse nimic. Se plimbă pe lîngă ghereta portarului, nervos şi îngîndurat. Ce dracu' să facă ? Să plece înapoi ?

— Ascultă, bătrîne, unde şade dînsul ?

— Pe Unirii, da' numărul nu-l ştiu.

— Las' că-l găsesc eu. Mă duc să-l caut. Înţelegi, nu l-aş deranja, dar nu pot să mai

aştept. Dacă vine cumva în urma mea, spune-i că a venit Lisandru, ăla cu carnetul, ştie dînsul. Roagă-l să mă aştepte. Şi să aibă carnetul la îndemînă. Dar tot pe ăla vechi, auzi ?

NECAZURI ŞI BUCURII

Zici să nu-ţi vie dracii cîteodată şi să nu urli ca un nebun! Ah, doamne! Îmi plesneşte capul de necaz. Altul în locul meu şi-ar fi luat cîmpii. Mă mir şi eu cum de-am mai rămas în toate minţile. De cinci zile încheiate mă tolănesc la soare ca un cîine şi oftez de dimineaţa pînă seara, de parcă mi s-ar fi întîmplat cine ştie ce nenorocire. Închipuiţi-vă în ce hal sînt: toţi tractoriştii au plecat pe cîmp, numai eu stau singur în staţiune ca o bufniţă. Tractorul meu tînjeşte într-un colţ de curte, iar eu stau la umbra lui şi oftez. Nimeni, nimeni nu mai e pe-aici. Numai eu şi nea Petre, magazionerul. Ceilalţi au plecat. Nici pe director nu l-am mai văzut de vreo trei zile. Pe mine m-au lăsat ca pe un prost, ca pe o zdreanţă bună de aruncat la gunoi. Dar ce sînt eu de vină? Ce s-a putut, am făcut la tractor. L-am curăţat, l-am desfăcut, l-am vopsit, de parcă acuma a ieşit din fabrică. Altceva ce să-i mai fac? Să-l îmbrac cu aur? Aş face şi asta, dacă aş şti

că o să meargă. Dar poţi să-l pici şi cu ceară şi fără rulmenţi tot nu se mişcă din loc. Asta-i buba lui: rulmenţii. Cînd cade din motor cîte o picătură de apă sau motorină, mi se pare că plînge şi el ca o vietate cu suflet şi cu inimă. Ce să-ţi fac, mă băiatule? Plîng şi eu de mila ta şi a mea. Nu sînt rulmenţi, asta e. Pentru toate tractoarele au fost, dar cînd am ajuns şi eu la rînd s-au terminat. Aşa sînt eu prost întotdeauna. Toţi şi-au băgat nasul prin magazie, au ales tot ce-a fost, şi pe Vasile lasă-l, că el e mic şi prost şi poate să mai aştepte în staţiune pînă vine stocul celălalt. Şi acum aştept aici pînă merge adresa la minister, pînă se aprobă, pînă sosesc rulmenţii. Ehei, tamjă mare. Pînă ajunge adresa la dumnezeu, mă mănîncă pe mine fript toţi sfinţişorii. Directorul m-a mîngîiat el pe obraz şi mi-a zis: „Lasă, mă puiule, că nu rămîi tu fără rulmenţi“, dar asta nu mă încălzeşte. Ah, să dau eu ochi o dată cu ăia de la minister, că le-aş spune: „Măi tovarăşilor, ia staţi şi voi lungiţi cinci zile lîngă un tractor care n-are rulmenţi, să vedem, vă convine?! Ce dracu' vă moşiţi atîta pînă trimiteţi nişte rulmenţi!“

Ce zi frumoasă! A început să răsară iarba. Chiar sub tractorul meu au ieşit cî-

teva fire, răzbătînd îndrăzneţe prin stratul negru de motorină. Nici iarba nu mai poate aştepta. Simt cum îmi umple pieptul un miros proaspăt de cîmp, de pămînt dezmorţit, de zarzări care înmuguresc. Mi-e dor de cîmp, de pămînt, de zarzări, de toate. Ce grozav e să te bată vîntul de primăvară pe cîmp, să-ţi şuiere în urechi aşa cum fluieră flăcăii seara pe la porţile fetelor!

Şi eu stau aici, în staţiune, şi zac. Ăsta e primul an cînd sînt tractorist, cînd am şi eu un tractor pe seama mea. Şi ca dracu', am început de-acuma să calc în gropi. Spuneţi şi voi, să nu-ţi vină să mori de necaz?

*

* *

Uraaa! Gata. Am plecat. M-am suit pe tractor, am băgat într-a patra şi... la revedere, fraţilor! Să ne vedem la toamnă! Daţi-vă la o parte din faţa mea, că-mi vine să vă pup pe toţi de bucurie. Şi pe fata asta cu pistrui pe obraji aş săruta-o o dată. Ce zici, scumpo?

Ia uitaţi-vă cum mai merge K. D.-ul meu! Ca un mînz. Trag nişte viraje pe la

colţuri, de parcă m-aş învîrti în călcîie. Peste 4-5 ore sînt pe cîmp. M-or fi aşteptînd oamenii, săracii, s-or fi văitînd: ce-o fi, dom'le, cu Vasile de nu mai vine? Ehe, m-ar fi aşteptat ei mult şi bine dacă nu eram eu băiat deştept. Toată lumea s-a mirat: „Cum dracu' de-ai găsit rulmenţi, mă Vasile? I-ai fabricat tu?". „Ce vă priveşte? Treaba mea. Astea-s afacerile mele. N-am bolit destul? Acum gata — i-am dat drumul."

Nu ştie nimeni cum am făcut rost de rulmenţi. Ehe, cu mare diplomaţie am reuşit. Mă plimbam ieri seară prin parc, aşa, telelei, fără nici un rost. N-aveam chef de nimic. M-am aşezat pe o bancă, mi-am aprins o ţigară (închipuiţi-vă, la 17 ani am început să fumez din cauza necazurilor) şi am început să mă gîndesc. În mintea mea zuruiau numai rulmenţi, îi auzeam cum scrîşnesc, cum se învîrtesc, şi capul era gata, gata să-mi crape ca un bostan. Am venit repede la dormitor şi m-am culcat. Pe la miezul nopţii am sărit din pat, drept în mijlocul camerii. M-am îmbrăcat în doi timpi şi trei mişcări şi am alergat la gară. Îmi venise în minte o idee grozavă: să mă duc pe la S.M.T. vecine şi să-i întreb dacă n-au ceva rulmenţi care le-au rămas şi să

mi-i dea cu împrumut. Chiar dacă sînt mai uzați, numai să meargă. Mă duc mai întîi la Miercurea. Acolo am făcut practică și mai cunosc pe cîte cineva. O-ntrebare nu strică.

M-am suit în tren și a doua zi în zori eram acolo. Era o dimineață grozavă. Răcoare, liniște, miros de flori. Atunci să fi fost eu pe tractor...

In drum spre S.M.T. mi-am făcut un plan de acțiune. Merg mai întîi la magazioner, la moș Costică, să aflu dacă au rulmenți. Dacă sînt, merg pe urmă la director. Ei, dar dacă inimă-acră ăla de moș Costică mă dă frumos pe ușă afară și nu-mi spune nimic? N-am făcut nici o afacere în cazul ăsta. Dar lasă că am eu o doctorie pentru el.

Și am intrat frumușel într-o „Alimentară" și am cumpărat o sticluță cu țuică. Cu asta îl lecuiesc precis de acreală.

— L-am găsit pe bătrîn măturînd prin fața magaziei.

— Să trăiești, moș Costică!

Moș Costică s-a proptit țeapăn în mătură și m-a privit lung pe sub sprîncene, cu o mutră posomorîtă, de parcă voia să mă înghită și mai mult nimic. Cred că și-a închipuit că sînt vreun tractorist de-al lor,

care a venit înapoi de pe cîmp.

— Ce, ori nu mă mai cunoşti, moş Costică ? Eu sînt Vasile, bre. Nu ştii, am făcut practică aici acum un an, cînd eram elev.

Bătrînul m-a recunoscut şi m-am pus cu el la taifas.

— Cum o mai duci, moş Costică ? Văd că te ţii mai zdravăn decît mine.

— Mă ţin şi eu cît oi putea. Pe urmă...

— Nu ştiu de ce, dar mi-era dor al dracului de Miercurea, zic eu. Aici am pus şi eu mîna prima oară pe tractor. Moş Costică, n-o să uit toată viaţa şi am să povestesc şi la copiii mei despre seara aia, ştii mata, cînd am stat de vorbă amîndoi. Mă-njurase mecanicul şi eu voiam să plec acasă. Matale m-ai luat deoparte şi m-ai dăscălit pînă mi-au venit minţile la cap. Pentru asta n-o să te uit niciodată...

Şi atunci am scos sticluţa din buzunar şi am întins-o spre el.

— Ia, moş Costică, şi mata un gît.

— Nu, că sînt în servici, zise el.

— Lasă, bre, că nu-ţi taie nimeni capul pentru asta. Nu ne vede nimeni.

După ce a tras un gît zdravăn şi a plescăit din buze, intrarăm iarăşi în vorbă.

— Să știi că-mi aduc aminte de seara aia, a zis el. Da' cîți n-au venit la mine să se spovedească... Eu am ținut la toți băieții, ca la copiii mei.

— E adevărat, moș Costică. Iacă și eu, de cîteva zile am un necaz de mă usuc pe picioare. Măi, mi-am zis eu, la cine să mă duc să mă sfătuiască? Și mi-am adus aminte de dumneata. Da' de ce nu mai guști oleacă?

— E bună țuiculița. De unde-o ai?

— Ei, — am făcut eu pe grozavul, — e din producție proprie. O am de-acasă.

— Aha. De-aia e așa aromată.

— Sigur că da. Ce te joci!

Și i-am spus pe urmă toată tărășenia cu rulmenții.

— Da, moș Costică. Asta e povestea. Acu spune și mata, să nu mori de necaz cînd pe o vreme ca asta bolești lîngă tractor? Fir-ar ai dracului de rulmenți! Ia spune-mi, — l-am întrebat în șoaptă, — dumneavoastră nu v-au mai rămas cîțiva de rezervă? Noi, vechi, de care-ori fi. Zău, dacă aveți, spune-mi, moș Costică. Gîndește-te că-mi faci cel mai mare bine din lumea asta.

Bătrînul s-a dat mai aproape de mine, s-a uitat în jur să vadă dacă nu ascultă cineva și mi-a spus la ureche.

— Avem. Da să nu sufli la nimeni că ţi-am spus eu.

— Nici vorbă.

Da. Aveau rulmenţi. Aveau vreo 6 şi erau noi-nouţi. M-a lăsat chiar să-i văd, să-i iau în mînă şi să-i pipăi. Îmi venea s-o iau la fugă cu ei. Nu mă mai prindea el, moşul, nici călare. Dar n-am făcut asta. M-am dus imediat la director. Ştiam eu că e om al dracului, zgîrcit foc, dar aveam de gînd să nu mă las de capul lui nici mort. Cînd am intrat în biroul lui, m-a întrebat de la uşă ce vreau. Eu i-am întins mîna liniştit, m-am aşezat pe un scaun şi am început. Tovarăşe director, aşa şi aşa, uite care-i chestiunea. L-am rugat frumos, dacă vrea făceam şi mătănii în faţa lui. Cînd a aflat că ştiu de rulmenţii lor, era să mă strîngă de gît. De unde am aflat ? Ce, ei n-au nevoie ? Dacă se strică un tractor ? M-a făcut şi spion pînă la urmă.

Am ieşit cu coada între picioare. Al dracului om ! Ei, dar lasă, nenicule, că nici Vasile nu e prost. Te lucrează el aşa cum ştie, şi dacă nu ţi-o place, să nu-i dai nici un ban. Te-aranjez eu.

Şi am plecat frumuşel la raionul de partid. Să vedem acum care pe care.

I-am spus celui de la „informaţii“ că

vreau să merg direct la tovarășul prim-secretar.

— Ai vreo delegație? m-a întrebat el.

— De unde să am delegație? N-am nimic. Ce, numai cu delegație se poate merge la partid?

Mi-a spus să aștept că e într-o ședință. Nu știu de ce, dar eram sigur că așa o să-mi răspundă. Toți portarii spun despre șefii lor că sînt în ședință. Au ei năravul ăsta, și pace.

Aștept eu o oră, aștept două și începe să mă rîcîie ceva pe dinăuntru.

— Tovarășe...

— Nimic, mi-a retezat vorba. Așteaptă.

— Bine. Aștept.

Pînă la urmă văd că mă înghioldește cu cotul și-mi arată un om înalt, îmbrăcat cu un raglan gri.

— Uite, dînsul e tovarășul prim. Dar pleacă pe teren. Nu cred că are timp să discute acum.

M-am dus repede la el. Tocmai se urca în mașină.

— Tovarășe prim-secretar, am de discutat cu dumneavoastră o chestiune foarte importantă și urgentă.

Și m-am urcat lîngă el în mașină. Deșteptul de șofer n-a băgat de seamă și i-a

dat viteză. I-am spus toată tărășenia. L-am făcut pe directorul de la Miercurea cum mi-a venit la gură: zgîrcit, cărpănos, om fără suflet. Numai dușman nu l-am făcut. Bun om prim-secretarul. Pîinea lui dumnezeu. Mi-a dat dreptate. Tractorul meu nu trebuie să stea în staţiune. Pînă acum ar fi putut să are zeci de hantri de pămînt.

Cînd am ajuns în prima comună, am mers la sfat și... ţîrrr telefonul la S.M.T. Miercurea.

— Tovarășe director, eu cred că e bine să-i împrumuți tovarășului Vasile de la Buruieni patru rulmenți. Cînd vin ai lor, îi primiți înapoi.

Îmi venea să-l sărut de bucurie. Aș fi vrut să-l cinstesc și pe el cu o ţuică (mai rămăsese niţică în sticlă), dar mi-a fost rușine. Să nu creadă pe urmă cine știe ce despre mine. Închipuiți-vă ce om e! N-a vrut să mă lase să plec pe jos înapoi. Mi-a dat mașina lui de m-a dus pînă la Miercurea. Am venit ca vîntul. Grozav! Să mergi cu mașina prim-secretarului de partid, ce te joci! N-o să-l uit toată viaţa. Cînd am ajuns la S.M.T. și m-a văzut coborînd ţanţoș din mașină (bineînţeles după ce am dat mîna cu șoferul ca un ștab), pe director l-au apucat ameţelile. O fi crezut că între timp

am ajuns cel puțin ministru. În două minute aveam rulmenții în mînă. Am întins-o acasă cu cea mai mare viteză. Toată noaptea am lucrat și acum tractorul merge ca un armăsar ciupit de strechie. Auzi cum mai bate motorul ! Ca o inimă de om. Peste o oră sînt pe cîmp. Am un chef grozav să cînt. Poate să creadă lumea că sînt beat. N-are decît !

„Foaie verde trei zambile,
Ai și tu rulmenți, Vasile"

Bravo mie ! Am început să compun și cîntece. Ce să-i faci ? Așa-i viața ! Ai și necazuri și bucurii...

CUPRINS

Însurătoare 5
Caterina 24
Dezertorul 37
Găina porumbacă 53
Carnetul cel vechi 66
Necazuri și bucurii 88

Dragi cititori,

Vă rugăm să ne comunicaţi în scris părerile dumneavoastră despre această carte.

Scrieţi-ne pe adresa: Editura tineretului, *str. Nikos Beloiannis nr. 25, raionul I. V. Stalin — Bucureşti.*

T. 1160

Nr. 2367
Redactor de carte : Nicolae Sorin
Tehnoredactor : R. Adrian
Corector : Xenia Calistrat

Dat la cules 23.III.956. Bun de tipar 31.V.956. Tiraj 8.100. Hîrtie C. Şcolare de 65 gr. m.p. Coli de tipar 3,25. Coli de editură 2,8. Ft. 32/61×86. Com. editurii 1353. Ediţia I. A. 0216. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare (8 R.)

Tiparul executat sub com. nr. 596 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", Bucureşti R.P.R.

Lei 1